

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА  
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І  
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІНИЦТВО У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ**

Кваліфікаційна робота (проект)  
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 12-283 М групи  
Спеціальності 262 Правоохоронна діяльність  
Освітньо-професійної програми  
«Правоохоронна діяльність»  
Орлик Олександра Дем'янівна

Керівник: к.ю.н. доцентка Риженко І. М.  
Сокерівник: доцентка Захарова С. І.

Рецензент: проф. Стратонов В. М.

Херсон – 2020

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1. Теоретико-правовий аналіз міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності</b> .....	9
1.1 Поняття та форми здійснення міжнародного співробітництва, міжнародні інституції у сфері правоохоронної діяльності .....	9
1.2 Поняття міжнародного стандарту правоохоронної діяльності .....	15
1.3 Україна як учасник міжнародного співробітництва з питань правоохоронної діяльності .....	20
<b>РОЗДІЛ 2. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері правоохоронної діяльності</b> .....	24
2.1 Україна як член міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) .....	24
2.2 Оперативне та стратегічне співробітництво між Україною та Європейським поліцейським офісом .....	30
2.3 Україна та Європейська організація з питань юстиції .....	36
2.4 Розвиток партнерства України з НАТО .....	39
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	57
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	62

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Необхідність оновлення національного законодавства України до прийнятих норм міжнародно-правових стандартів обумовлює намагання України бути активним учасником Європейської спільноти. Міжнародне співробітництво покликано вирішити ряд питань транснаціонального характеру, розробити та впровадити ефективну систему підготовки поліцейських кадрів за допомогою яких буде забезпечено реалізацію та захист прав і свобод людини.

Відповідно до ст. 542 КПК України, «міжнародне співробітництво це діяльність уповноважених органів під час кримінального провадження, що полягає у застосуванні необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків».

Актуальність дослідження продиктована масштабністю наслідків міжнародних правопорушень, необхідністю та важливістю налагодження взаємовигідних та дружніх відносин між державами та міжнародними організаціями у сфері правоохоронної діяльності задля розслідування та припинення багатьох внутрішньодержавних та міжнародних злочинів й покращення механізму притягнення до відповідальності винних, а також постійною увагою до цієї проблеми з боку керівництва держави.

У своїй промові Ю. Федотов, виконавчий директор Управління ООН по наркотикам і злочинності 22 квітня 2013 року заявив, що міжнародна злочинність підриває стійкий розвиток, ускладнює доступ до освіти і порушує потоки інвестицій, а також звернув увагу на зростання злочинності у таких напрямках як торгівля людьми, підробка ліків, тероризм, незаконний продаж зброї та об'єктів культури, охоронюваних видів флори і фауни. Він закликав до об'єднання зусиль міжнародного і громадського суспільства

щодо припинення діяльності злочинних організованих груп, що демонструють можливість уникати правосуддя, швидко переміщуючись в нові місця. Високопоставлений представник ООН наголосив на необхідності домагатися того, щоб настав час взаємопов'язаного співробітництва, координації та обміну інформацією для припинення злочинів. Не дивлячись на те, що з часу цієї промови минуло сім років, окреслені проблеми досі залишаються актуальними не тільки для нашої держави, але й для усієї світової спільноти.

Теоретичним підґрунтям дослідження комплексу питань, пов'язаних з різними аспектами правового забезпечення міжнародного співробітництва становлять праці таких вчених як: М. В. Буроменський, А. В. Войциховський, В. Д. Гвоздецький, В. Л. Грохольський, Л. Л. Грицаєнко, Г. В. Грянка, О. М. Ємець, О. В. Культенко, В. К. Матвійчук, Є. Г. Паршутін, С. М. Перепьолкін, О. М. Чистолінов, Ю. М. Чорноус та багато інших.

На сьогоднішній день, фактично, транснаціональна організована злочинність вийшла з-під контролю правоохоронців багатьох держав, і без загальносвітової співпраці правоохоронних органів боротьба з нею стає неможливою, на що вказує В. Д. Гвоздецький. У свою чергу В. Л. Грохольський зауважує, що держави вступають до багатосторонніх міжнародних угод з метою боротьби з організованою злочинністю, і саме цими угодами визначаються взаємні права та обов'язки учасників, й умови, за якими настають ці права та обов'язки. Він вважає, що для успішної реалізації міжнародного партнерства необхідне її організаційне забезпечення, яке передбачає інформаційно-аналітичний, організаційно-структурний, методичний, ресурсний аспекти, з якими тісно пов'язані прогнозування, планування і програмування заходів. Означене та усе викладене вище свідчить про важливість і актуальність теми кваліфікаційної роботи.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Кваліфікаційна робота ґрунтується на Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року № 2411-VI, Законі

України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV, Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV, Наказі «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських» від 09.11.2019 року № 1179, Положенні про розроблення річних національних програм під егідою Комісії Україна-НАТО та оцінювання результатів їх виконання від 02.10.2018 року № 298/2018 та інших.

Тема кваліфікаційної роботи обрана згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності й затверджена Вченою радою Херсонського державного університету (наказ від 30.10.2020 № 1059-Д).

**Мета і завдання дослідження.** Мета кваліфікаційної роботи полягає у відображенні України як повноправної учасниці міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності на основі чинного законодавства та теоретичних напрацювань.

Відповідно до поставленої мети у процесі написання роботи вирішувалися наступні **завдання**:

- визначити поняття та форми здійснення міжнародного співробітництва;
- прослідкувати формування міжнародного стандарту правоохоронної діяльності та поліцейської етики;
- висвітлити позиції правоохоронних органів України на міжнародній арені;
- розібрати структуру та діяльність міжнародних інституцій у сфері правоохоронної діяльності;
- висвітлити членство України у міжнародних організаціях.

**Об'єктом дослідження** є міжнародне співробітництво правоохоронних органів на міждержавному рівні.

**Предметом дослідження** стала участь України у міжнародних організаціях з метою долучення до світової системи взаємодії правоохоронних органів.

**Методи дослідження** було обрано з урахуванням мети і завдань теми кваліфікаційної роботи. Застосований теоретико-методологічний арсенал зумовлений метою дослідження та характером досліджуваного об'єкта. У процесі написання використовувався науковий аналіз, який спирається на загальнонауковий діалектичний метод, що дає можливість дослідити проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз соціальних явищ у сфері, яка є предметом дослідження.

У дослідженні застосовуються також окремі наукові методи пізнання: логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, соціологічний, логіко-юридичний, історико-правовий, системно-структурний.

**Наукова новизна одержаних результатів.** Кваліфікаційна робота є комплексним дослідженням, в процесі якого було встановлено і доведено, що міжнародне співробітництво перш за все покликане вирішити проблему інтернаціональності злочинності, натомість на практиці ми маємо засоби боротьби які переважно залишаються національними. Тому, у межах дослідження було отримано результати, які мають наукову новизну, а саме:

- було визначено, що на сучасному етапі розвитку, міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності являє собою різновид міжнародного співробітництва, яке виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права на основі формування та цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики;

- прослідковано етапи становлення етичних норм для поліції та їх відображення у національному законодавстві, а саме в прийнятих Міністерством внутрішніх справ «Правилах етичної поведінки поліцейських» від 9 листопада 2016 року;

- висвітлено історію становлення Інтерполу та Робочого апарату Укрбюро Інтерполу, який на сьогоднішній день являє собою добре організований й сучасно оснащений підрозділ, який спроможний надавати правоохоронним органам України ефективну допомогу у проведенні оперативно-розшукових та інших заходів за кордоном у боротьбі з загальнокримінальною злочинністю;

- визначено Європейський поліцейський офіс як правоохоронну інституцію Європейського союзу, правову основу взаємовідносин якого з Україною відображено в «Угоді між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво». Метою угоди є встановлення відносин співробітництва в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності, зокрема шляхом обміну інформацією між Україною та Європолом;

- прослідковано розвиток партнерських відносин між Україною і НАТО на основі прикладів міжнародного співробітництва та ключового інструмента здійснення реформ в Україні – річних програм під егідою Комісії Україна-НАТО, аналіз яких став ключовим для розуміння позиції України стосовно міжнародного співробітництва.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що сформульовані й викладені в роботі висновки та пропозиції становлять теоретичний інтерес і можуть бути використані в різних галузях діяльності, наприклад:

- у правозастосовній – під час вирішення проблем та недоліків в зазначеній сфері;
- у правотворчій – для удосконалення деяких положень Річної національної програми під егідою комісії Україна-НАТО й при розробці майбутніх міжнародних договорів чи угод;
- у навчально-методичній – під час викладення таких дисциплін, як «Міжнародне право», «Міжнародне співробітництво у сфері

правоохоронної діяльності», та при підготовці розділів та підрозділів підручників, написанні статей, навчальних і методичних посібників, монографій тощо.

**Апробація результатів дослідження.** Теоретичні висновки, сформульовані в роботі, обговорювалися на засіданнях кафедри публічного та міжнародного права і правоохоронної діяльності.

**Публікації.** Основні теоретичні положення та висновки кваліфікаційної роботи знайшли відображення в наступних публікаціях:

Орлик О. Д. Міжнародне співробітництво Національної Гвардії України: теоретико-правовий аналіз. *Магістерські студії. Альманах*. Вип. 20. Херсон. ХДУ, 2020.

Орлик О. Д., Волкович О. Ю. Реформування правової сфери країни у відносинах Україна – НАТО в 2019-2020 роках. Роль інтеграційних процесів у формуванні національних правових систем. Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Том II. Херсон : Херсонський державний ун-т, 2020.

**Структура роботи** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Повний обсяг роботи становить 70 сторінок: основний текст – 53 сторінки, обсяг, що займає список використаних джерел і літератури (66 найменувань) – 9 сторінок.



## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

#### 1.1 Поняття та форми здійснення міжнародного співробітництва, міжнародні інституції у сфері правоохоронної діяльності

Спільна протидія різноманітним проявам злочинності з боку правоохоронних органів, користь від якої може бути як взаємною для держав, так і для блага всього світового співтовариства, є одним з найбільш актуальних напрямів міжнародного співробітництва в усьому світі.

Гвоздецький В. Д. наголошує на тому, що «фактично, транснаціональна організована злочинність вийшла з-під контролю правоохоронців у багатьох державах, і без співпраці правоохоронних органів країн світового співтовариства боротьба з нею стає неможливою» [5, с. 148]. Чистолінов О.М., у свою чергу, справедливо зазначає, що «міжнародне співробітництво в галузі оперативно-розшукової діяльності є невід'ємною частиною розгалуженої системи співробітництва окремих держав щодо протидії кримінальним правопорушенням» [34, с. 195]. Грохольський В. Л. вказує, що «держави вступають до багатосторонніх міжнародних угод з метою боротьби з організованою злочинністю. Ці угоди визначають взаємні права та обов'язки учасників, а також умови, за якими вони настають» [7, с. 33].

Отже, аналізуючи вищенаведене та беручи за основу проаналізовані джерела, найдоцільніше визначення, на нашу думку, було представлено Перепьолкіним С. М., а саме: «міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності – один із видів спільної діяльності держав, спрямований на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань правоохоронної діяльності на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права» [23, с. 9].

Міжнародному співробітництву у сфері правоохоронної діяльності на сучасному етапі властиві декілька основних ознак. По-перше, воно є різновидом міжнародного співробітництва. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права на основі формування й цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, яка ґрунтується на спільності або збігові державних інтересів. По-друге, воно обов'язково ґрунтується на нормах права [10, с. 143]. Саме за допомогою правових норм розкривається основний зміст міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності. І нарешті, міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності здійснюється з дотриманням певних принципів, які являють собою інформативно-керівні ідеї виражені в нормах права. Насамперед, це принципи поваги державного суверенітету, суверенної рівності та співробітництва держав, сумлінного виконання міжнародних зобов'язань, які вважаються єдиними для всього міжнародного права, а також спеціальні принципи: взаємності, законності, добровільності, невидачі громадян та політичних емігрантів, захисту прав своїх громадян за кордоном, принцип гуманності та невідворотності покарання, дотримання прав та інтересів третіх сторін державами-учасниками договірних відносин тощо [8, с. 165].

Міжнародному співробітництву у сфері правоохоронної діяльності притаманна внутрішня диференціація за видами, в основу якої покладені різноманітні фактори, які впливають зі змісту міжнародно-правових актів, залежать від кількості його учасників, території, об'єкта співробітництва тощо.

Залежно від виду суб'єктів міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності поділяється на: співробітництво між державами, між міжнародними організаціями та державами, між міжнародними організаціями.

Так, у Статуті Міжнародної організації кримінальної поліції ч.1 ст. 41 передбачено право Організації «встановлювати відносини та співпрацювати з

іншими міжурядовими або неурядовими організаціями»; Конвенція про створення Ради митного співробітництва п.8 ст. III зазначає, що «функцією Ради є співробітництво з іншими міжурядовими організаціями з питань, що входять до її компетенції».

За кількісним складом суб'єктів, співробітництво поділяється на двостороннє, яке проявляється у формі підписання міжнародного договору та здійснення на його основі безпосередніх зв'язків, та багатостороннє співробітництво, яке відбувається, у свою чергу, через підписання багатостороннього міжнародного договору або в рамках діяльності міжнародної конференції чи роботи міжнародної організації [35, с. 455].

Двостороннє і багатостороннє співробітництво можна також поділити залежно від території, на якій воно здійснюється, а саме на: універсальне – яке діє у рамках діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції або Всесвітньої митної організації; регіональне – співробітництво європейських держав у рамках Ради Європи; локальне, або субрегіональне – виникає здебільшого між суміжними державами, стосовно об'єктів, які розташовані у певному регіоні; партикулярне – може виникати між державами стосовно будь-яких об'єктів, через що його можна вважати найпоширенішим видом міжнародного співробітництвом у сфері правоохоронної діяльності [4, с. 11].

Залежно від виду правоохоронного органу, що бере участь у відносинах міжнародного співробітництва, воно може бути: між Службами безпеки, міністерствами внутрішніх справ, органами прокуратури, міністерствами юстиції й між органами доходів і зборів держав.

Залежно від об'єкта, співробітництво розрізняється з питань: надання міжнародної правової допомоги, боротьби з тероризмом, запобігання торгівлі людьми, отримання технічної допомоги, надання привілеїв та імунітетів від юрисдикції держави перебування.

Здійснення міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності безпосередньо відбувається у договірній та інституційній формах.

Для гарантування безпеки та забезпечення національних інтересів на високому рівні Україна підтримує мирне і взаємовигідне співробітництво з членами міжнародного співтовариства, а саме долучається до вже чинних багатосторонніх міжнародних договорів та укладає нові угоди в особі уповноважених органів, задля поглиблення відносин у сфері правоохоронної діяльності на багатосторонньому та міжвідомчому рівнях [18, с. 45].

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Конституції України, «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [15].

Відповідно до постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя» від 19 грудня 2014 року №13, «чинні міжнародні договори є частиною національного законодавства України. Суди під час здійснення правосуддя при застосуванні міжнародних договорів України мають враховувати, що частиною національного законодавства слід розглядати не тільки ратифіковані Верховною Радою України міжнародні договори України, а й ті міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано в інших формах, погоджених сторонами, наприклад, шляхом «підписання», «прийняття», «затвердження» і «приєднання», за допомогою яких держава виражає в міжнародному плані свою згоду на обов'язковість для неї договору» [25].

Міжнародні договори, укладені Українською РСР до проголошення незалежності України також вважаються частиною правової системи України, згідно з якими «Україна як держава – правонаступниця продовжує здійснювати міжнародні права і обов'язки» [14].

Правову основу укладення, виконання, денонсації та застосування міжнародних договорів України утворюють: Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року [12]; постанова КМУ «Про затвердження Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову» від 17 березня 2006

року [28]; постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру» від 17 червня 1994 року [27]; розпорядження КМУ «Про виконання міжнародних договорів, укладених від імені Уряду України, на тимчасово окупованій території України» від 14 травня 2015 року [31] та багато інших нормативно-правових актів законодавства України.

У міжнародному праві відносини його суб'єктів з приводу укладення, дії, чинності, тлумачення, зміни, скасування та використання міжнародних договорів регулюються на основі положень «Віденської конвенції про право міжнародних договорів» від 23 травня 1969 року [2]; «Віденської конвенції про правонаступництво держав стосовно договорів» від 23 серпня 1978 року [3]; «Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями» від 21 березня 1986 року [1], а також багатьох інших міжнародних договорів.

Відповідно до положень ст. 2 «Віденської конвенції про право міжнародних договорів» від 23 травня 1969 року та ст. 2 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року, під міжнародним договором України слід розуміти «міжнародну угоду з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, укладену в письмовій формі й регульовану міжнародним правом, незалежно від того, викладена така угода в одному документі, двох або декількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо)» [10].

В міжнародному праві усі чинні міжнародні договори мають однакову юридичну силу. Що ж стосується національного права України, то під час розгляду справ, вирішуючи колізію між нормою міжнародного договору і нормою іншого акту законодавства України, перш за все слід враховувати юридичну силу акту законодавства, яким було надано згоду на обов'язковість міжнародного договору України».

Вагому роль для розвитку міжнародного співробітництва відіграють спеціально утворені міжнародні інституції, а саме: міжнародні організації, міжнародні конференції, міжнародні комісії та комітети. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин здійснення міжнародного співробітництва відбувається в рамках багатьох універсальних та регіональних міжнародних організацій та/або їх окремих внутрішніх органів, підрозділів або робочих груп. До найбільш відомих з них відносяться: Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Рада Європи, Всесвітня митна організація, Європейський поліцейський офіс (ЄВРОПОЛ), Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ.

Також для вирішення проблем правоохоронної діяльності поряд із міжнародними міжурядовими організаціями долучаються також і різні міжнародні неурядові організації, як наприклад Міжнародна поліцейська асоціація, Міжнародна асоціація кримінального права, Міжнародна амністія, Міжнародне кримінологічне товариство, Міжнародний кримінальний та пенітенціарний фонд, Європейська організація жінок-поліцейських.

Одним з видів міжнародних інституцій є міжнародні конференції, які скликаються з метою підготовки, прийняття та проведення спостереження за ходом виконання умов міжнародних договорів. Вони можуть бути: універсальними, регіональними, субрегіональними та двосторонніми. Однак, якщо проводити паралель з міжнародними організаціями, то конференції не володіють міжнародною правосуб'єктністю та скликаються на визначений термін.

Рішення міжнародних конференцій приймаються більшістю чи кваліфікованою більшістю голосів, де кожна держава має один голос, або методом консенсусу, тобто без проведення голосування а на підставі спільної згоди учасників. Результати роботи конференції оформлюються в актах.

До третього виду міжнародних інституцій відносяться міжнародні комісії та комітети, які не є самостійними міжнародними організаціями та не

входять до структури внутрішніх органів міжнародних організацій. Діяти вони можуть як на тимчасовій (міжнародні слідчі комісії), так і на постійній основі (Підкомітет з питань митного співробітництва та Підкомітет з питань свободи, безпеки та юстиції Комітету асоціації між Україною та Європейським Союзом).

Таким чином, на сучасному етапі розвитку міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності являє собою різновид міжнародного співробітництва, яке виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права на основі формування та цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, обов'язково ґрунтується на нормах права і здійснюється за дотриманням певних принципів. Україна, для гарантування безпеки та забезпечення національних інтересів активно долучається до вже чинних багатосторонніх міжнародних договорів та укладає нові угоди. Вагому роль для розвитку міжнародного співробітництва відіграють спеціально утворені міжнародні інституції до яких можна віднести міжнародні організації, конференції, комісії, комітети та інші об'єднання (органи) суб'єктів міжнародного права, що створюються з метою вирішення проблем у сфері правоохоронної діяльності або долучаються до їх вирішення у разі необхідності.

## **1.2 Поняття міжнародного стандарту правоохоронної діяльності**

На сьогоднішньому етапі реформування системи правоохоронних органів України пріоритетним є наближення стандартів професійної підготовки та службової діяльності правоохоронних органів та, зокрема, Національної поліції до загальновизнаних у міжнародних відносинах норм і стандартів, однак, існує певна проблематика запровадження, оскільки на даний час немає відповіді ні в міжнародному ні в національному праві на питання про зміст, сутність та форми міжнародних стандартів, що загалом негативно впливає на практику правозастосування [17, с. 65].

Міжнародний стандарт правоохоронної діяльності – «це заздалегідь юридично не обов'язково єдина нормативна модель, типова форма, створена за угодою держав, розроблена міжнародною організацією або прийнята за результатами роботи міжнародної конференції, одноманітне застосування якої визнається необхідним на міждержавному і/або внутрішньодержавному рівнях з метою вирішення завдань правоохоронної діяльності» [23].

Парламентською асамблеєю Ради Європи 8 травня 1979 року як складова Резолюції №690 (1979) була прийнята Декларація про поліцію, яка визначила окрім загальних вимог до кандидатів на посаду поліцейського етичні принципи роботи поліцейських та їх правовий статус як у мирний час, так і під час війни або настання інших надзвичайних ситуацій, зокрема окупації іноземною державою.

Відповідно до ч.2, ст. 1 Декларації, «поліція повинна бути державною службою, утвореною на підставі закону та зобов'язаною підтримувати й охороняти правопорядок» [29]. Стаття 2 та 3 цього ж розділу вказує на те, що «на роботу в поліцію може влаштуватися будь-який громадянин, який відповідає визначеним державою вимогам та пройшов у повному обсязі загальну, професійну та службову підготовку» [29].

З урахуванням особливих умов несення служби, а також враховуючи підвищений ризик та ненормований робочий графік, «поліцейські мають право на належні професійні, психологічні та матеріальні умови праці, зокрема підвищену заробітну плату» [29], про що вказують 4 та 5 стаття Декларації. У 9 статті наголошено, що «у випадку порушення проти працівника поліції дисциплінарного або кримінального переслідування він повинен мати право висловлюватися на свій захист, звертатися за послугами до адвокатів, користуватися допомогою професійної організації, членом якої він є» [29]. «Якщо до поліцейського були застосовані дисциплінарні заходи або призначено покарання, він повинен мати право оскаржити їх у незалежному та неупередженому суді» [29], і це право захищається 10 статтею Декларації. У статті 11 зазначається, що «під час розгляду справи за



участю поліцейського судом або трибуналом поліцейському повинні надаватися права у тому самому обсязі, як і для будь-якого іншого громадянина» [29].

Поліцейський повинен виконувати покладені на нього законом обов'язки щодо захисту інших громадян та суспільства в цілому, діяти рішуче, застосовуючи силу та зброю в межах, передбачених чинним законодавством. Він зобов'язаний виконувати накази керівництва, нести індивідуальну відповідальність за власні дії та за незаконні дії або бездіяльність. Стаття 14 стосується необхідності поліцейського бути компетентним у плані надання медичної допомоги, а саме: «поліцейський, що охороняє особу, яка потребує медичного догляду, повинен забезпечити такий догляд з боку медперсоналу, а в разі необхідності вжити заходів щодо врятування життя і здоров'я цієї особи. Він повинен виконувати розпорядження лікарів та інших компетентних медичних працівників при передачі затриманого під медичний нагляд» [29].

Отже, етичні норми для поліції були вперше встановлені Декларацією про поліцію 1979 року, прийнятою Парламентською асамблеєю Ради Європи. Саме вона стала першоджерелом у пошуках стандартів правоохоронної діяльності та діяльності поліції. Навіть не дивлячись на те, що Декларація не стала правовим інструментом Ради Європи, її положення знайшли свій подальший розвиток у рамках багатьох інших конвенцій та рекомендацій, зокрема Рекомендації Rec. (2001) 10 Комітету міністрів державам–учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» [9].

Необхідність у розробці певної сукупності принципів і напрямів для визначення цілей і діяльності поліції, а також контролю над нею зумовили прийняття Європейського кодексу поліцейської етики від 19 вересня 2001 року, відповідно до положень якого, «поліція повинна бути публічним органом, створеним згідно із законом, службовці якої в уніформі повинні бути легко впізнаваними. Її діяльність завжди повинна проводитися

відповідно до національного права і міжнародних стандартів, визнаних країною» [9].

Кодексом визначено основні цілі поліції в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права, а саме: «підтримка публічного спокою, забезпечення права і порядку в суспільстві; захист і дотримання основоположних прав і свобод особи, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод; запобігання та подолання злочинності; виявлення злочинів; надання допомоги і послуг суспільству» [9].

Співробітники поліції повинні користуватися повагою населення як професіонали, мати хороші зв'язки з громадськістю і, за необхідності, ефективно співпрацювати з іншими представниками громадськості, в тому числі етнічними меншинами. Персонал поліції повинен відбиратися на основі його особистої кваліфікації та досвіду на будь-якому рівні початку кар'єри, виявляти ясність судження, зрілість, справедливість, відкрите ставлення, комунікабельність і, у разі необхідності, лідерські та управлінські вміння. Крім того, він має добре розуміти соціальні, культурні та суспільні проблеми.

У своїй діяльності поліцейські повинні: поважати право на життя кожного; діяти чесно і з повагою до суспільства; виконувати накази керівництва; при виконанні своїх завдань керуватися принципами неупередженості та недискримінації, завжди пам'ятати про основоположні права кожного; протистояти всім формам корупції всередині поліції; дотримуватися принципу, що кожен обвинувачений вважається невинуватим, доки його вина не буде визнана судом; за жодних обставин не вчиняти, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, нелюдського, або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання [9].

Також у Кодексі наголошено про те, що діяльність поліції повинна підлягати ефективному зовнішньому контролю не лише з боку держави, а і з

боку громадян та їх представників. Державний контроль над поліцією повинен бути поділений між законодавчою, виконавчою та судовою владою.

Що стосується України, то 9 листопада 2016 року Міністерством внутрішніх справ було прийнято «Правила етичної поведінки поліцейських» [19].

Так, відповідно до Правил, під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен: дотримуватися положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського; професійно виконувати свої службові обов'язки; поважати та не порушувати права та свободи людини; дотримуватись антикорупційного законодавства України [19].

Під час виконання службових обов'язків поліцейському заборонено: сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність; розголошувати та використовувати інформацію з обмеженим доступом; знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак (жетон).

Поліцейський повинен дотримуватися субординації у стосунках з колегами, з повагою ставитися до старших за віком.

Отже, етичні норми для поліції були вперше встановлені у Декларації про поліцію, яка була прийнята в 1979 році Парламентською асамблеєю Ради Європи. Саме вона стала першоджерелом у пошуках стандартів правоохоронної діяльності та діяльності поліції. Навіть не дивлячись на те, що Декларація не стала правовим інструментом Ради Європи, її положення знайшли свій подальший розвиток у рамках багатьох інших конвенцій та рекомендаціях, зокрема Рекомендації Rec. (2001) 10 Комітету міністрів державам – учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики», яким користується і наша держава.

### **1.3 Україна як учасник міжнародного співробітництва з питань правоохоронної діяльності**

Відповідно до статті 18 Конституції України: «зовнішньополітична діяльність нашої держави спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права» [15], а міжнародне співробітництво України з питань правоохоронної діяльності, відповідно, є невід'ємною складовою такого співробітництва.

У компетенцію правоохоронних органів України входить здійснення співробітництва з органами інших держав і міжнародними організаціями, право на яке вперше встановив Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року [53]. У ст. 8 цього закону зазначалося, що: «Співробітництво у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України та відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями поліції здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна» [53]. Нині, правові засади міжнародного співробітництва правоохоронних органів нашої держави відображені в Законі України «Про міжнародні договори України» [12] від 29 червня 2004 року, Кримінальному процесуальному кодексі України [54], Митному кодексі України [55], законах України «Про Службу безпеки України» [56] від 25 березня 1992 року, «Про національне антикорупційне бюро України» [57] від 14 жовтня 2014 року тощо.

У статті 4 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. щодо аспекту міжнародного співробітництва поліції зазначено: «Взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародним організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних

організацій, членом яких є Україна. Поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Поліцейські можуть долучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки».

23 стаття Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року, наголошує: «Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів співпрацює в галузі боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з міжнародним тероризмом» [58].

Про можливість Служби безпеки України «для вирішення покладених на неї завдань встановлювати контакти з органами безпеки іноземних держав і взаємодіяти з ними на підставі норм міжнародного права, відповідних договорів та угод» [59] зазначено у статті 16 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року.

Участь України у міжнародному співробітництві забезпечується різними органами державної влади, які можна поділити на дві групи, а саме: державні органи загальної та спеціальної компетенції: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України (зокрема, дипломатичні представництва за кордоном) належать до державних органів загальної компетенції. У свою чергу, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Генеральна прокуратура України, Міністерство юстиції України, Національне антикорупційне бюро України належать до державних органів спеціальної компетенції.

Діяльність Національної гвардії України можна використовувати як приклад міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності, оскільки вона продовжує конструктивне міжнародне співробітництво на взаємовигідній основі, яке було започатковане внутрішніми військами та

перевірене часом, зі спорідненими правоохоронними структурами з військовим статусом іноземних країн, зокрема з Поліцією готовності Федеративної Республіки Німеччина задля удосконалення методу збору, аналізу та узагальнення інформації щодо вчинених правопорушень, тактики ведення «вуличної розвідки», документування фактів хуліганства за допомогою використання пристроїв відеоспостереження; Національною жандармерією Французької Республіки у сферах тренування підрозділів громадської безпеки, підготовки за програмою «Монітор професійного втручання»; Жандармерією Румунії, Туреччини, для обміну досвідом службової діяльності, загального вдосконалення системи підготовки підрозділів для виконання завдань з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, вдосконалення системи підготовки підрозділів спеціального призначення, розширення системи підготовки підрозділів спеціального призначення; Військами Народної озброєної міліції КНР, з якими відбувається обмін досвідом підготовки та проведення спеціальних операцій, спрямованих на ліквідацію терористичних угруповань, попередження терористичних актів, створення програми обміну досвідом підготовки підрозділів спеціального призначення, взаємний обмін викладацьким складом вищих навчальних закладів та спеціалістами в галузі бойової та спеціальної підготовки двох структур; Військами карабінерів Італійської Республіки з питань охорони та підтримання громадського порядку та підготовки миротворчих підрозділів та інших країн.

Також, у рамках частини третьої статті 102 Конституції України Національна гвардія України активно співпрацює з НАТО як невід'ємна складова сектору безпеки і оборони, і визначає євроатлантичний напрям розвитку одним із найважливіших пріоритетів міжнародного співробітництва у своїй діяльності [22].

Інтереси держави у діяльності міжнародних інституцій та у відносинах з ними крім Національної гвардії України представляють також й інші органи влади, перелік яких визначено у «Порядку участі центральних

органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій» [24], членом яких є Україна. Так, Міністерство закордонних справ України та Міністерство юстиції України відповідають за виконання зобов'язань України перед Міжнародним Судом ООН, а Міністерство внутрішніх справ, Державна служба України з контролю за наркотиками, Адміністрація Держприкордонслужби – в Міжнародній організації кримінальної поліції (Інтерпол). Інтереси нашої держави в Комісії із запобігання злочинності та карного правосуддя представляють Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Міністерство юстиції України та Міністерство закордонних справ. Що стосується міжнародного співробітництва України у сфері правоохоронної діяльності з іншими державами та міжнародними організаціями, то воно здійснюється на основі загальноновизнаних та спеціальних принципів.

Таким чином, Україна є активним учасником у відносинах міжнародного співробітництва з питань правоохоронної діяльності. З цією метою уповноважені представники різних органів державної влади, діяльність яких пов'язана зі здійсненням функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, забезпечують представництво інтересів України з питань правоохоронної діяльності як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях, зокрема й з питань міжнародної правової допомоги у договірній та інституційній формах міжнародного співробітництва.

## РОЗДІЛ 2

# СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

### 2.1 Україна як член міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол)

Наприкінці XIX на початку XX ст. перед правоохоронними органами по всьому світу гостро повстало питання інтегрування злочинності на міжнародний рівень. Саме тоді виникла необхідність у створенні міжнародної поліцейської організації яка б займалася не тільки розшуком і затриманням осіб, які намагалися уникнути кримінальної відповідальності переховуючись за кордоном, а ще й на високому рівні забезпечувала співпрацю правоохоронних органів різних держав, які об'єдналися у боротьбі проти транснаціональної злочинності.

Така організація була створена рішенням Міжнародного поліцейського конгресу 7 вересня 1923 року, який проходив у Австрійському місті Відень, й, отримала назву Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол. У конгресі прийняли участь криміналісти, кримінологи і дипломати Австрії, Італії, Німеччини, Бельгії, Єгипту, Греції, Польщі, Данії, Румунії, Туреччини, Сполучених Штатів Америки, Франції, Угорщини, Чехословаччини, Швеції і Швейцарії [16, с. 524].

Конгрес, однією з резолюцій заснував Міжнародну комісію кримінальної поліції (МККП). Перша офіційна штаб-квартира комісії розташувалася у Відні. У 1924 році була прийнята резолюція МККП, у яку ввійшли п'ять питань, якими власне й було визначено напрями розвитку на майбутні роки, а саме: заснування інформаційних відділень для збирання фактів прояву міжнародної злочинності; створення систем доказів і розшуку



злочинців; організація спеціальних відділень для можливості ідентифікації осіб на відстані; створення загальної програми для виявлення і попередження обігу підроблених банкнот і документів. Через шість років, а саме у 1930 році комісією були розроблені принципи здійснення екстрадиції. Але Друга світова війна внесла свої корективи, та діяльність МККП було згорнуто.

Відтворення Міжнародної комісії кримінальної поліції відбулося за ініціативи уряду Бельгії у 1946 році. Участь у МККП поновили 19 країн: Великобританія, Чехословаччина, Бельгія, Данія, Франція, Португалія, Греція, Єгипет, Туреччина, Чилі, Югославія, Іран, Люксембург, Сполучені Штати Америки, Нідерланди, Польща, Швейцарія, Швеція і Норвегія. Штаб-квартиру цього разу було вирішено заснувати у Парижі [16, с. 526].

Що ж стосується сучасної назви, то вперше саме слово «Інтерпол» з'явилося на сторінках “Journal de Monaco” у 1914 році, а з 22 липня 1946 року воно використовується у якості телеграфного позначення адреси паризької штаб-квартири.

На ювілейній 25-й сесії Генеральної асамблеї МККП, яка відбулася у 1956 році було прийнято Статут Організації, статтею 1 якого зазначалося: «віднині Міжнародна комісія кримінальної поліції називатиметься Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерпол» [60]. А у 1989 році штаб-квартира змінила своє місце розташування та була перенесена до м. Ліона.

Статут Інтерполу майже не змінювався з часу прийняття й залишається чинним дотепер. Саме ним було визначено головні завдання і цілі організації, а саме: «забезпечення найширшого співробітництва між зацікавленими органами кримінальної поліції в межах чинного національного законодавства країн – учасниць Інтерполу і у строгій відповідності до положень Всесвітньої декларації з прав людини; створення і розвиток всіх необхідних органів, які будуть ефективними у боротьбі із загальнокримінальною злочинністю» [60]. Також, Статутом було чітко

закріплено те, що «Інтерпол не займається діяльністю політичного, військового, релігійного і расового характеру і не втручається в неї» [60].

Всі країни, які є членами Інтерполу, а на даний момент їх перелік включає 187 держав світу, незалежно від розміру їх фінансових внесків мають рівні права. Співробітництво в межах організації між поліцейськими органами різних світових держав засновано на діях, які строго відповідають національним законодавствам та застосовуються цими органами на територіях своїх країн.

Україна стала учасником Інтерполу на 61-й сесії Генеральної асамблеї у м. Дакарі 4 листопада 1992 року. До складу делегації від України входили Володимир Михайлович Корнійчук – перший заступник Міністра внутрішніх справ України та Олександр Михайлович Іщенко – начальник Штабу МВС.

Створенню офіційного бюро Інтерполу передувала тимчасова робоча група, керівником якої став Петро Захарович Мельник. До її складу увійшли Г. І. Стельмах, І. С. Лимарченко, О. О. Каплін, З. В. Вербенко та інші, які, по суті, створили фундамент для подальшого розвитку українського бюро Інтерполу. Національне центральне бюро Інтерполу було створене 25 вересня 1993 року рішенням Уряду України, й стало центром взаємодії між компетентними органами зарубіжних країн та правоохоронними органами нашої держави. «Положення про Національне центральне бюро Інтерполу» було затверджене у той самий день [26].

Згідно до законодавства України: «діяльність Укрбюро Інтерполу полягає в організації інформаційного супроводження кримінальних та оперативно-розшукових справ, що знаходяться у провадженні правоохоронних органів України та іноземних держав» [26].

Основними завданнями Укрбюро Інтерполу визначено: координацію діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю, яка виходить за межі країни; забезпечення взаємодії з Генеральним секретаріатом та відповідними органами держав-членів Інтерполу; оцінка рівня поширення в

Україні транснаціональної злочинності, і загрози здійснення злочинної діяльності громадянами України за кордоном [26];

Період з 1997 по 2000 рік став часом створення систематизованих банків даних, було прийнято важливі нормативні документи, якими регламентувався порядок міжнародного співробітництва правоохоронних органів України каналами Інтерполу. У цей період також було затверджено наказом від 9 січня 1997 року №3/1/2/5/2/2 «Інструкцію про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів» [20]. Також, 1998 рік став знаменний тим, що нарешті було розширено штат Бюро, що дозволило працювати у цілодобовому режимі.

У 2003 році в Україні завітав Генеральний секретар Інтерполу пан Рональд Кеннет Ноубла, який провів декілька робочих зустрічей з Президентом України, керівництвом МВС та керівниками інших правоохоронних органів України. Наслідком цих подій стало: підключення Робочого апарату Укрбюро Інтерполу до телекомунікаційної системи Інтерполу I-24/7; паном Рональдом Кеннетом Ноубла було порушене питання про надання міжнародної технічної допомоги українському підрозділу Інтерполу Європейською Комісією; вирішено питання про направлення представника МВС України до Генерального секретаріату Інтерполу.

У період з 2004 по 2008 рік в Україні було проведено: 33-ю Європейську регіональну конференцію Інтерполу (травень 2004 року); Міжнародний семінар Інтерполу з протидії біотероризму (листопад 2006 року); Перший міжнародний семінар Інтерполу з питань використання ДНК-досліджень у правоохоронній діяльності (жовтень 2008 року). Також у цей період МВС здійснювались заходи з реалізації проекту міжнародної технічної допомоги Європейської Комісії проекту TACIS «Міжнародне співробітництво в кримінальних справах за допомогою Інтерполу». Відповідно до цього проекту МВС України було одержувачем технічної

допомоги у розмірі 990 тис. євро на всебічне вдосконалення діяльності українського бюро Інтерполу та співробітництва правоохоронних органів України в рамках Інтерполу загалом.

Події останніх років ознаменувалися тісною співпрацею між правоохоронними органами України та Інтерполом. Так, 22-24 травня 2018 року у Львові була проведена триденна зустріч, організована Національною поліцією України з 21 країнами-членами Інтерполу. Зустріч відбулася у рамках проекту «Тисячоліття», який визначив явище «Злодії в законі» або «Злодії, які сповідають кодекс» пріоритетним напрямом розслідування транснаціональної організованої злочинності. Відкрив засідання заступник голови Національної поліції України В'ячеслав Аброськін. Львівська зустріч дозволила слідчим поділитися своїм досвідом, обмінятися розвідданими та визначити нові тенденції злочинності та способи дії проти них. Делегати, які брали участь у засіданні, представляли: Азербайджан, Білорусь, Чехію, Естонію, Фінляндію, Францію, Грузію, Німеччину, Іспанію, Швейцарію, Україну, Об'єднані Арабські Емірати, Великобританію та США, а також Європол.

Того ж року з 9 по 16 жовтня 2018 року пройшла тижнева акція, у рамках якої поліція, митні органи та органи охорони здоров'я зі 116 країн націлилися на незаконний інтернет-продаж ліків та виробів медичного призначення, що призвело до 859 арештів у всьому світі та вилученню потенційно небезпечних фармацевтичних препаратів на 14 мільйонів доларів. Інтерпол координував операцію за підтримки Всесвітньої митної організації, Постійного форуму з питань міжнародної фармацевтичної злочинності, Робочої групи керівників агентств з питань лікарських засобів, Європолу, Інституту фармацевтичної безпеки, а також компаній Twitter та Facebook [37].

24-27 вересня 2020 року була проведена чотириденна операція за участі України, підтримана Інтерполом та Європолом для боротьби з нелегальною імміграцією й торгівлею вогнепальною зброєю та наркотиками.

Для спільних дій об'єдналися 33 країни й близько 9000 правоохоронців були задіяні в операції, серед яких були поліцейські, сухопутні, морські й повітряні прикордонники та митні агенти. Загалом, країни що прийняли участь, здійснили майже 14 мільйонів пошуків у базах даних Інтерполу протягом чотирьох днів, що призвело до понад 5000 звернень і до низки арештів у кількох європейських країнах. «Ці результати демонструють, що, незважаючи на пандемію COVID-19, Інтерпол і наші партнери продовжують підтримувати країни-члени, розширюючи їх можливості та посилюючи міжнародне та регіональне співробітництво в галузі правоохоронних органів», - сказав Хосе де Грасія, помічник директора відділу кримінальних мереж Інтерпол. «Успіхи в Південно-Східній Європі посилять поліцейську співпрацю для майбутніх операцій по всьому світу», - додав Хосе де Грасія [38].

Зовсім нещодавно, а саме 12-23 жовтня цього року була проведена двотижнева операція «Мобільний 3» в рамках Європейської мультидисциплінарної платформи проти кримінальних загроз, в рамках мобільної ініціативи «День спільних дій» під керівництвом Frontex, Європейського кордону та Агентства з охорони витрат, учасницею якої була і Україна [36].

Експерти з підрозділу «Викрадений автотранспорт» Інтерполу були скеровані до Координаційного центру в штаб-квартирі Frontex у Варшаві, щоб допомогти офіцерам країн-учасниць обмінятися, проаналізувати та діяти за оперативними даними [6, с. 94]. Залучивши перевірку на пунктах перетину кордону та наземну діяльність у 16 країнах Європейського Союзу та п'яти країнах Балканського регіону, міжнародна операція призвела до: проведення 44 000 перевірок проти моторних транспортних засобів, при цьому влада виявила 352 викрадених автомобілів та 1077 викрадених деталей транспортних засобів; арешту 17 підозрюваних у контрабанді людей; були виявлені десятки підроблених або сфальсифікованих документів, що

посвідчують особу, та документів на транспортні засоби; вилучення незаконних наркотиків та арешти підозрюваних контрабандистів наркотиків.

Загалом, операція сприяла збору та аналізу важливої інформації з метою виявлення потенційних зв'язків з транспортною організованою злочинністю, включаючи торгівлю наркотиками та контрабанду мігрантів [36].

Таким чином, пройшовши декілька етапів розвитку та спираючись на допомогу керівництва Інтерполу та європейських країн, на сьогодні Робочий апарат Укрбюро Інтерполу являє собою добре організований й сучасно оснащений підрозділ, який спроможний надавати правоохоронним органам України ефективну допомогу у проведенні оперативно-розшукових та інших заходів за кордоном у боротьбі з загальнокримінальною злочинністю.

Україна, на рівні з іншими державами-членами Інтерполу, приймає активну участь в операціях, керованих Інтерполом, що дозволяє розширити межі міжнародного співробітництва та отримати безцінний опит й поділитися своїми напрацюваннями у боротьбі з транснаціональною злочинністю.

## **2.2 Оперативне та стратегічне співробітництво між Україною та Європейським поліцейським офісом**

Європейський поліцейський офіс (Європол) це правоохоронна інституція Європейського Союзу, у сферу повноважень якої входить боротьба з транснаціональною злочинністю, тероризмом, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, кіберзлочинами, незаконною торгівлею автотранспортом, виготовленням та відмиванням фальшивих грошей та інших платіжних засобів.

Фактично, як міжнародна міжурядова організація Європол розпочав свою діяльність з 1 липня 1999 року й був заснований такими державами, як Великобританія, Австрія, Бельгія, Ірландія, Данія, Греція, Франція, Швеція,

Іспанія, Німеччина, Італія, Люксембург, Португалія, Фінляндія та Нідерланди, хоча Конвенція про його заснування набрала чинності лише з 1 липня 1998 року. Як міжнародна міждержавна організація Європол проіснував до 31 грудня 2009 року й після набрання чинності Рішення Ради ЄС № 2009/371/ПВС «Про створення Європейського поліцейського офісу (Європол)» [23] від 6 квітня 2009 року та водночас втрати чинності Конвенції про заснування Європейського поліцейського офісу з 1 січня 2010 року Європол було приєднано до інституційної структури ЄС у статусі агентства.

У 2016 році 11 травня набрав чинності Регламент № 2016/794 «Про Агентство Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол)» [23], який змінив та скасував Рішення Ради ЄС № 2009/371/ПВС та пов'язані з ним рішення, а саме: Рішення Ради ЄС № 2009/934/ПВС, № 2009/935/ПВС, № 2009/936/ПВС і № 2009/968/ПВС. Штаб-квартира Європолу знаходиться у м. Гаага у Нідерландах.

Компетенція Європолу охоплює 42 тяжкі форми прояву злочинності й як агентство ЄС Європол функціонує з метою підтримки співробітництва між правоохоронними органами держав-членів у запобіганні та боротьбі з тяжкими формами злочинності, які зачіпають дві або більше держав-членів спричиняючи тим самим нагальну потребу у спільних діях цих держав [6, с. 92].

Відповідно до ст. 9 Регламенту № 2016/794, структуру внутрішніх органів Європолу утворюють: Правління; Виконавчий директор; будь-які інші консультативні органи, створені Правлінням відповідно до п. «s» ч. 1 ст. 11 цього Регламенту.

Для підтримання зв'язку з Європолом держави, які є членами ЄС або треті держави повинні створити або ж призначити національний орган, який буде виступати у якості єдиного органу зв'язку між Європолом та компетентними органами держави. Також, кожен національний орган відряджає до штаб-квартири Європолу, як мінімум, одного офіцера зв'язку з метою надання допомоги в обміні інформацією між Європолом та його

державою. Ця домовленість стосується також і України, оскільки сторони таким чином домовилися посилювати співробітництво в рамках Угоди. Європол на власний розсуд також може прийняти рішення щодо відрядження офіцера(-ів) зв'язку до України [33]. Чисельність, завдання, права і обов'язки офіцерів зв'язку, а також їхні витрати регулюються шляхом обміну листами [33].

Україна не входить до складу ЄС, тому правову основу взаємовідносин з Європолем складає «Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво» [33] від 4 грудня 2009 року, яка набрала чинності з 16 листопада 2010 року, а також укладений на її основі Меморандум від 19 березня 2015 року «Про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку» [32], ратифіковану Законом №2129-VIII від 12. 07. 2017 року.

Угода окреслила основною метою встановлення відносин співробітництва, зокрема, шляхом обміну інформацією, обміном спеціальними знаннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, участю у навчальних заходах, а також наданні консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях задля підтримки України та інших держав-членів Європейського Союзу в запобіганні та боротьбі з міжнародною організованою злочинністю у різних її проявах і формах [33].

Національний контактний пункт виступає як центральний пункт зі здійснення контактів, передачі персональних даних від юридичних осіб приватного права, інформації від фізичних осіб, які проживають в Україні, до Європолу, а також є центральним пунктом при здійсненні перегляду, виправлення та/або видалення персональних даних [33]. Обмін інформацією між Україною та Європолем здійснюється для цілей та відповідно до положень Угоди [33].



Сторони ведуть облік усіх випадків передачі персональних даних [33]. У запитах Сторін повинні зазначатися мета і причини передачі, у разі відсутності яких Сторонам не дозволяється передавати персональні дані. Захист інформації регулюється Меморандумом про взаєморозуміння стосовно конфіденційності та забезпечення збереження інформації, який включає положення щодо організації системи безпеки Сторін, стандартів перевірки для секретної роботи, навчань і тренінгів, процедуру обробки інформації з обмеженим доступом та таблицю еквівалентності [33].

Що стосується співробітництва, то Україна активно долучається до операцій керованих Європолем. За останні два роки таких було не мало.

Так, 5 та 6 червня 2019 року Україна була учасницею щорічних загальних зборів Оперативної мережі боротьби з відмиванням грошей, які проходили у місті Софія. Концепція «жодної вигоди, жодного злочину» лягла в основу зборів, в яких, доречі, взяли участь експерти з 37 країн, а сам захід був організований під керівництвом болгарського АМОН [43]. Три спеціалізовані семінари дали можливість глибше заглибитися в основні теми відмивання грошей, а саме підпільні банківські операції та відмивання грошей на основі торгівлі, зловживання новими методами платежів для відмивання доходів і складних фінансових злочинів.

На початку липня 2019 року у рамках спільної операції між Національною поліцією Болгарії та Національним митним агентством, молдавською поліцією та Державною прикордонною службою України за координацією Європолу було затримано 12 осіб, причетних до незаконної торгівлі тютюном, та вилучено 16 мільйонів сигарет. Європол підтримував розслідування сприяючи обміну ключовою інформацією між залученими країнами, а також надаючи аналітичну підтримку у визначенні цілей [41].

Між 15 і 18 жовтнем 2019 року відбулася загальноєвропейська операція за підтримки Європолу, яка була спрямована на незаконний обіг зловживаних та підроблених ліків в Інтернеті та в режимі офлайн. Операцією керували фінська митниця та Центральний офіс проти злочинів

навколишнього середовища та охорони здоров'я французької національної жандармерії та були залучені правоохоронні органи 11 держав-членів Європейського Союзу, а саме: Боснії та Герцеговини, України, Агентства США з боротьби з наркотиками та Європейського бюро протидії шахрайству. Спільні дії, координовані в режимі реального часу, призвели до: порушення шести організованих злочинних груп; 112 обшуків будинків; арешту 48 підозрюваних на Кіпрі, Фінляндії, Угорщині, Португалії, Іспанії та Великобританії; вилучення близько 34.5 мільйонів одиниць ліків та інших речовин [40].

Щорічна операція правоохоронних органів, участь у якій приймала і наша держава, проходила між 13 січня та 25 квітня 2020 року. Правоохоронні органи провели інспекції сухопутних та морських кордонів, внутрішніх ринків та доставки посилок, перевірили понад 3000 тон пестицидів. Загалом, було розпочато 260 розслідувань, затримано двох осіб та вилучено 1 346 тон незаконних пестицидів. Виконавчий директор Європолу Кетрін Де Болле сказала: «Рекордна кількість вилучень, здійснених під час 5 операції «Silver Axe», наочно свідчить про ефективність міжнародного співробітництва. З моменту запуску в 2015 році, операція збирає дедалі більше країн, органів Європейського союзу та представників приватного сектору для спільної боротьби з цією новою тенденцією. Наш союз проти незаконних пестицидів має вирішальне значення для захисту людей та дикої природи» [39].

З липня 2020 року стартує новий проект під керівництвом Європолу, мета якого буде зосереджуватися на зміцненні спроможності Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Молдови та України щодо ефективної боротьби з організованою злочинністю. Виконавчий директор Європолу Кетрін Де Болле наголосила, що: «Ця ініціатива є важливим кроком у розвитку міцної оперативної співпраці та довіри між правоохоронними органами держав-членів Європейського Союзу та нашими східними партнерами. Наші злагоджені зусилля дадуть більш сильну відповідь на

загальні виклики та транскордонні загрози, з якими ми стикаємось» [42]. Розташовані вздовж Чорного моря і знаходячись на «шляху героїну» з Близького Сходу до Європи, всі шість країн Східного партнерства знаходяться під загрозою з боку організованих злочинних груп, що діють у цьому районі. Проект буде тривати протягом наступних 4 років, а спеціальне фінансування дозволить країнам Східного партнерства брати участь в оперативних заходах проти деяких з десяти найважливіших загроз безпеці Європейського Союзу, перелічених у Циклі політики ЄС. Країни Східного партнерства потенційно зможуть брати участь в операціях в рамках щорічно поновлюваних планів дій ЕМРАСТ. Існуючі мережі для обміну інформацією та оперативної співпраці можуть бути розширені в рамках спільних розслідувань для підвищення ефективності боротьби з транснаціональною організованою злочинністю.

Отже, Європейський поліцейський офіс (Європол) це правоохоронна інституція Європейського Союзу, у сферу повноважень якої входить боротьба з транснаціональною злочинністю, тероризмом, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, кіберзлочинами, незаконною торгівлею автотранспортом, виготовленням та відмиванням фальшивих грошей та інших платіжних засобів. Україна активно співпрацює з Європолом під час проведення сумісних проектів, семінарів, зустрічей, операцій, а правову основу цих взаємовідносин складає «Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво», метою якої є встановлення відносин співробітництва задля підтримки в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, зокрема, шляхом обміну інформацією між Україною та Європолом.

### 2.3 Україна та Європейська організація з питань юстиції

Дискусія щодо створення підрозділу судової співпраці вперше була представлена на засіданні Європейської Ради в Тампере, який розташований у Фінляндії, 15 та 16 жовтня 1999 року, в якому взяли участь глави держав та урядів. Ця зустріч була присвячена створенню простору свободи, безпеки та справедливості в Європейському Союзі, заснованому на солідарності та посиленні боротьби з транскордонною злочинністю шляхом зміцнення співпраці між органами влади.

14 грудня 2000 року за ініціативою Португалії, Франції, Швеції та Бельгії було створено тимчасовий підрозділ судової співпраці під назвою Про-Євроюст, який офіційно розпочав свою діяльність 1 березня 2001 року у будівлі Ради в Брюсселі. Цей підрозділ був попередником Євроюсту, який повинен був стати прокурорською комісією з усіх держав-членів, і де принципи Євроюсту будуть випробувані та перевірені.

З нападами 11 вересня 2001 року в США акцент на боротьбі з тероризмом перемістився з регіональної сфери до міжнародного контексту, і послужив каталізатором для прийняття рішення про створення Євроюсту як судової координаційної одиниці, яке відбулося 28 лютого 2002 року.

Повноваження Євроюсту спрямовані на: покращення координації стосовно розслідування й кримінального переслідування між компетентними органами держав-учасниць на власних територіях; сприяння виконанню запитів у сфері судової співпраці, в тому числі щодо документів, котрі потребують взаємного визнання; підтримання всіма можливими способами, для підвищення ефективності розслідувань, зусиль компетентних органів держав-учасниць [6, с. 92].

Зовнішні виміром діяльності Євроюсту виступають стосунки з третіми країнами та міжнародними організаціями, діяльність яких регулюється міжнародним публічним правом; органами, які були створені на основі двосторонніх та багатосторонніх договорів; Інтерполом.

У липні 2008 року під головуванням Франції Європейська рада схвалила нове Рішення Ради про посилення Євроюсту, яке було ратифіковано в грудні 2008 року та опубліковане 4 червня 2009 року. Метою нового рішення було посилення оперативних можливостей Євроюсту, збільшення обміну інформацією між зацікавленими сторонами, сприяння та посилення співпраці між національними органами влади та Євроюстом, а також зміцнення та встановлення відносин з партнерами та третіми державами.

Євроюст співпрацює з 24 країнами, які не входять до ЄС: Україною, Єгиптом, Албанією, Японією, Канадою, Аргентиною, Монголією, Боснією і Герцеговиною, Кореєю, Республікою Македонією, Чорногорією, Ісландією, Норвегією, Ізраїлем, Сербією, Молдовою, Ліхтенштейном, Російською Федерацією, Швейцарією, США, Туреччиною, Сінгапуром і Таїландом.

«Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції» набрала чинності в Україні 2 жовтня 2017 року [61]. Головною метою ця Угода окреслила посилення співробітництва у боротьбі з тяжкими злочинами, а компетентним органом для її виконання було обрано Генеральну прокуратуру України.

Для взаємодії з Євроюстом Україна визначає чи призначає одну контактну особу, про що офіційно, письмово, повідомляється Євроюсту, а також Національного кореспондента з питань тероризму.

У відповідності з цією Угодою «Сторони можуть обмінюватися всією інформацією, яка є необхідною, відповідною і не надмірною, для досягнення мети цієї Угоди» [61]. Регулярний обмін поглядами щодо сфери захисту та безпеки даних проводиться принаймні раз на рік, задля чого Уповноважений з питань захисту даних Євроюсту та Орган із захисту даних України повідомляють один одному стан застосування положень щодо захисту даних.

У листопаді 2018 року було прийняте «Положення про Агентство Європейського Союзу з питань кримінального правосуддя» [23]. Регламент створив нову систему управління, уточнив стосунки між Євроюстом та Європейською прокуратурою, прописав нові дані режиму захисту, прийняв

нові правила зовнішніх відносин Євроюсту та посилив роль Європейського та національних парламентів у демократичному нагляді за діяльністю Євроюсту. Застосування Регламенту розпочалося 12 грудня 2019 року.

Що стосується міжнародної діяльності України у ланках Євроюсту, то можна навести декілька прикладів за останні два роки.

Так, судові та правоохоронні органи Франції, Польщі та України, працюючи разом у спільній слідчій групі, вжили ряд заходів проти організованої злочинної групи, причетної до міжнародного обігу замінниками героїну. Євроюст активно підтримував операцію, яка призвела до 9 арештів та 20 обшуків будинків та автомобілів. На незаконному ринку України було вилучено понад 7 200 таблеток загальною вартістю 100 000 доларів США, а також автомобілі, готівку, обладнання та інші цінні докази злочинної діяльності. Під час спільної операції було задіяно понад 150 магістратів та правоохоронців, у тому числі французьку національну жандармерію, Центральний офіс державної адміністрації та охорони навколишнього середовища та Секцію досліджень жандармерії Марселя, Центральне бюро розслідувань Катовицького відділу поліції та спеціальної наглядової групи в Польщі, а також Національної поліції, Державної фіскальної служби та Державної прикордонної служби України [45].

24 січня 2019 року члени Національної поліції та Генеральної прокуратури України за сприяння співробітників Федеративного підрозділу з питань комп'ютерної злочинності Бельгії, Європолу та Федерального бюро розслідувань США та Служби внутрішніх доходів міста Тампа, штат Флорида, провели домашні обшуки в дев'яти містах України. Обшуки були пов'язані з двома кримінальними розслідуваннями xDedic Marketplace. Ретельний аналіз вмісту серверів, підтриманий Європолем та Українською національною кіберполіцією, призвів до ідентифікації адміністраторів веб-сайтів в Україні. Підхід до ринку xDedic демонструє важливість інтенсивного міжнародного співробітництва у боротьбі з організованою злочинністю [44].

Таким чином, Євроюст – це підрозділ судового співробітництва Європейського Союзу, який був створений у 2002 році для стимулювання і посилення співпраці між компетентними органами держав-членів та вдосконалення координації їхніх розслідувань та переслідування щодо серйозних організованих транскордонних злочинів. Угода між Україною та Євроюстом набрала чинності у 2017 році та окреслила своєю метою посилення співробітництва у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю і тероризмом. Наведені приклади співробітництва не є вичерпними, оскільки багато операцій проводяться спільно з декількома міжнародними організаціями.

## **2.4 Розвиток партнерства України з НАТО**

Історія Північноатлантичного альянсу розпочинається після завершення Другої Світової Війни, в період коли у Західній Європі проходив процес утворення воєнно-блокової системи, ініціатором щодо створення якої виступила Великобританія.

4 березня 1946 року між Францією та Великобританією у Дюнкерку був підписаний «Договір про союз та взаємну допомогу» [52]. У Брюсселі 17 березня 1948 року Францією, Англією, Люксембургом, Нідерландами та Бельгією було підписано так званий Брюссельський пакт «Договір про економічне, соціальне, культурне співробітництво та колективну безпеку» [52].

Церемонія підписання Статуту Організації Північноатлантичного Договору (НАТО) відбулася 4 квітня 1949 року у Вашингтоні. «Сторони цього Договору, підтверджуючи свою відданість цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй та своє прагнення жити у мирі з усіма народами і урядами, сповнені рішучості захистити свободу, спільну спадщину своїх народів і їхню цивілізацію, засновану на принципах демократії, свободи особистості і верховенства права, прагнучи сприяти

стабільності і добробуту в Північноатлантичному регіоні, вирішивши об'єднати свої зусилля для здійснення колективної оборони та підтримування миру і безпеки, уклали між собою такий Північноатлантичний договір» - йдеться у преамбулі договору [62].

У 1 статті договору говориться про те, що «сторони зобов'язуються вирішувати всі міжнародні спори, учасниками яких вони можуть стати, мирними засобами і, щоб не ставити під загрозу міжнародний мир, безпеку та справедливість, а також утримуватись у своїх міжнародних відносинах від погроз силою чи застосуванням сили у будь-який спосіб, навіть несумісний з цілями Організації Об'єднаних Націй» [62]. Цей Договір заснував також і Раду, організовану зручним для швидкого скликання чином, а також Комітет оборони.

На сучасному етапі відносини між Україною та НАТО визначаються на основі «Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору» [63] і «Декларацією про доповнення Хартії про особливе партнерство» [64].

4 лютого 2016 року Верховною Радою України було ратифіковано «Угоду між Урядом України та Організацією Північноатлантичного Договору про статус Представництва НАТО в Україні» [65], якою передбачалося об'єднання Центру інформації та документації НАТО з Офісом зв'язку НАТО в єдину дипломатичну установу від 10 липня 2017 року.

З 9 липня 2017 року набрав чинності Закон, яким закріплювалося членство в НАТО у якості пріоритетного зовнішньополітичного курсу України й, відповідно до нього зазнали змін Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [11] і «Про основи національної безпеки України» [13].

11-12 липня 2018 року було проведено засідання Північноатлантичної ради НАТО з Україною і Грузією між союзниками в рамках Брюссельського саміту НАТО на тему «Безпека, оборонна реформа і співробітництво», за



результатами якого держави-члени НАТО підтримали євроатлантичні прагнення України. Також, збройний конфлікт на сході України був визнаний головним викликом євроатлантичній безпеці.

З приводу питання збройного нападу і захопленням Російською Федерацією у Керченській протоці українських кораблів 25 листопада 2018 року відбулося екстрене засідання на рівні послів Комісії Україна-НАТО 26 листопада 2018 року, а 27 листопада 2018 року була ухвалена заява із закликом негайно звільнити захоплені і кораблі українських моряків, а також забезпечити безперешкодний доступ в Азовському морі до українських портів. Моряки повернулися додому 7 вересня 2019 року, а 20 листопада 2019 року українські кораблі було повернуто.

Гарантом реалізації стратегічного курсу держави задля набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО з лютого 2019 року виступає Президент України.

3-4 квітня 2019 року, на 70-ту річницю утворення Альянсу, міністри закордонних справ держав-членів НАТО схвалили Пакет заходів з питань безпеки Чорного моря, яким також було передбачено додаткову допомогу Україні.

Вагомою подією 2019 року став візит до Одеси та Києва Північноатлантичної ради НАТО 30-31 жовтня. Під час візиту до Одеси прибули чотири морських судна Постійної протимінної військово-морської групи НАТО №2 (SNMCMG2) з Італії, Іспанії, Румунії та Болгарії, що в рамках посиленої підтримки Альянсу для країн-партнерів здійснювали патрулювання у Чорному морі.

Україна активно долучилась до світової боротьби проти COVID-19 після спалаху епідемії. В програмі SALIS задіяні українські літаки АН-124 та АН-225 для допомоги у доставленні медичних вантажів.

З 2009 року Президентом України розробляються й затверджуються річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО. Саме вони стали ключовим інструментом здійснення реформ в Україні. Починаючи з

2018 року функції з реалізації циклу річних національних програм покладені на Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції [66].

Указом Президента України від 2 жовтня 2018 року було затверджено «Положення про розроблення річних національних програм під егідою Комісії Україна-НАТО та оцінювання результатів їх виконання» [24]. Реформування держави має за основну меті намір підготувати Україну до членства в НАТО.

Указ «Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік» був підписаний 10 квітня 2019 року, а з 6 по 8 листопада того ж року з візитом у Києві перебувала оціночна комісія НАТО з виконання Річної національної програми Річної національної програми 2019, а 15 січня 2020 року союзники представили свою оцінку виконання Україною Річної національної програми-2019 і схвально оцінили зусилля України, які спрямовані на наближення нашої сектору безпеки і оборони України до норм і стандартів НАТО [21].

Консультації і співпраця між НАТО і Україною охоплюють широкий спектр областей, включаючи операції по підтримці миру, реформу сектора оборони і безпеки, військову співпрацю, оборонні технології, оперативну сумісність і промисловість, цивільну готовність, науку і довілля, а також громадську дипломатію. Співпраця у багатьох областях активізується, щоб підвищити здатність України забезпечувати свою безпеку після конфлікту з Росією і її зусиль із здійснення широкомасштабних реформ.

Україна вносить активний внесок у євроатлантичну безпеку, розміщуючи війська, які працюють з миротворцями із НАТО і інших країн-партнерів. Незважаючи на конфлікт між Росією і Україною, наша країна продовжує брати участь в операціях і місіях під керівництвом НАТО. Україна підтримала операцію по підтримці миру під керівництвом НАТО на Балканах, як у Боснії і Герцеговині, так і в Косово. На підтримку Міжнародних сил сприяння безпеки (ІСАФ) під керівництвом НАТО в

Афганістані Україна дозволила переліт і транзит вантажів для сил, розгорнутих там. Україна також надала медичний персонал для підтримки провінційних груп відновлення в Афганістані і інструкторів для учбової місії НАТО в Афганістані. Після завершення місії ISAF у кінці 2014 року Україна нині підтримує місію під керівництвом НАТО по навчанню, консультуванню і наданню допомоги афганським силам безпеки, відому як місія рішучої підтримки.

З березня 2005 року Україна надала офіцерів для Учбової місії НАТО в Іраку, яка завершилася в грудні 2011 року.

Україна шість разів розміщувала кораблі на підтримку операції Active Endeavour – морської операції НАТО в Середземному морі, спрямованої на стримування, припинення тероризму і захист від нього, починаючи з 2007 року, а останній раз у листопаді 2010 року. У кінці 2013 року вона також надала фрегат з операцією НАТО Ocean Shield, яка боролася з піратством біля берегів Сомалі. З моменту створення морської операції «Морський вартовий» в 2016 році Україна продовжує надавати інформацію на підтримку обізнаності НАТО про морську обстановку в Чорному морі і навколо нього.

Україна також стала першою країною-партнером, такою, що взяла участь в Силах реагування НАТО (СРН), надавши взвод, що спеціалізується на ядерних, біологічних і хімічних загрозах в 2011 році і засобах стратегічних повітряних перевезень в 2011 році. У 2015 і 2016 роках Україна забезпечувала стратегічні повітряні перевезення, військово-морські перевезення і медичні можливості. Нині Україна надає можливості для стратегічних повітряних перевезень.

На тлі дій Росії проти України була створена платформа НАТО-Україна з протидії гібридній війні на Варшавському саміті в липні 2016 року. Вона забезпечує механізм, що дозволяє краще виявляти гібридні загрози і нарощувати потенціал у виявленні вразливих місць і підвищенні стійкості держави і суспільства. Конференції високого рівня, проведені у рамках

Платформи у Варшаві, Вільнюсі і Києві в 2017 і 2018 роках сприяли досягненню цієї мети і підвищили обізнаність громадськості. Подальші проекти на підтримку досліджень, тренінгів та експертних консультацій тривають.

На прохання уряду України, з 2005 року НАТО, в рамках проекту Демілітаризації цільового фонду, проводить утилізації непридатних для використання боєприпасів в Україні, накопичену після виведення радянських військ. Проект має на меті покращити регіональну безпеку та безпеку населення. Другий етап проекту був розпочатий у 2011 році. З тих пір були знешкодженні понад 29,6 тис. тон боєприпасів, 2,4 млн протипіхотних наземних мін та задіяно до 110 чоловік у регіоні. З перезапуском діяльності, після введення необхідних для забезпечення дотримання санітарно-епідеміологічних норм та забезпечення безпечного робочого середовища, до кінця 2020 року очікується знищення та безпечно захоронення ще 1,5 тис. тон непридатних боєприпасів [51].

Багаторічне партнерство між НАТО та Україною включає міцну наукову співпрацю в різних сферах, таких як боротьба з тероризмом, передові технології, кіберзахист, енергетична безпека та захист від хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних агентів. Спеціальна співпраця та діалог з Україною поглиблюються завдяки новому статусу країни як партнера з розширених можливостей з червня 2020 року, визначаючи її внесок у євроатлантичну безпеку.

Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки» надає українському співтовариству платформу для роботи пліч-о-пліч із членами НАТО та країнами-партнерами з питань, що стосуються безпеки. В даний час Україна веде 27 поточних заходів, один з яких – ключовий флагманський проект у галузі боротьби з тероризмом, який має назву DEXTER (виявлення вибухових речовин та вогнепальної зброї для протидії тероризму) [50]. Проект спрямований на розробку інтегрованої системи виявлення вибухівки

та вогнепальної зброї в громадських місцях, віддалено та в режимі реального часу, не порушуючи пасажиропотік.

«Ми розглядаємо програму «Наука заради миру та безпеки» як цінну платформу для практичного залучення України та НАТО, - сказала віцепрем'єр-міністр Ольга Стефанішина під час свого візиту до штаб-квартири НАТО 8 липня 2020 року. – Це сприяє ефективним науковим дослідженням, технологічним інноваціям та обміну знаннями між НАТО та Україною» [48].

Цього року у рамках програми «Наука заради миру та безпеки» було затверджено 13 нових видів діяльності з Україною. Вони зосереджені на захисті солдат та цивільних осіб від хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного забруднення; використання передових технологій для посилення стійкості цивільного населення та національних систем медичного обслуговування та реагування на надзвичайні ситуації; розробку інструментів захисту військовослужбовців від біологічних та вибухонебезпечних факторів, одночасно підвищуючи їх енергоефективність.

З моменту початку співпраці, а саме з 1991 року, понад 720 експертів з України приймали участь у програмі «Наука заради миру та безпеки». Ще 945 молодих вчених скористалися обміном за допомогою Програм, а різні проекти та семінари надали понад 80 видань книг [48].

Постійна морська група НАТО 2 щороку бере участь у спільних багатонаціональних навчаннях під назвою «Морський бриз» [49]. Цього року навчання розпочалися 20 липня у Чорному морі. Мета навчань – посилення морської безпеки в Чорноморському регіоні. Цього року в них приймали участь кораблі, літаки та понад 2000 чоловік з Болгарії, Грузії, Румунії, Іспанії, Туреччини, України та США.

Агресивні дії Росії проти України серйозно підірвали євроатлантичну безпеку. Ключовим моментом для нормалізації відносин між НАТО, Росією та Україною залишається визнання Росією суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України [47].

Шість років минуло з того часу, як Росія незаконно анексувала Крим, невід'ємну частину території України. Це був перший випадок після закінчення Другої світової війни, коли країна Європи намагалася силою змінити кордони. Після цього порушення міжнародного права відбулася дестабілізація Росії на сході України, де вона підтримала бойовиків у війні з українськими силами та направила власні війська. У відповідь НАТО зайняло позицію України та підтримало її суверенітет та територіальну цілісність. Співпраця з Росією була припинена, однак НАТО залишилося відкритим для діалогу.

Паралельно з політичною підтримкою України НАТО значно активізувало практичну допомогу Україні [47]. Відразу після незаконної та нелегітимної анексії Криму міністри закордонних справ НАТО домовилися про заходи щодо підвищення спроможності України забезпечити власну безпеку. Було також вирішено і надалі розвивати практичну підтримку Україні на основі значного вдосконалення існуючих програм співпраці, а також розробки істотних нових програм. На саміті у Варшаві заходи НАТО на підтримку України стали частиною Комплексного пакету допомоги, призначення якого було у підтримці спроможності України забезпечити власну безпеку та здійснити широкомасштабні реформи у секторі безпеки та оборони на основі євроатлантичних принципів. На даний час він включає дорадчу комісію у Представництві НАТО в Україні, а також 16 програм з розбудови спроможності та цільових фондів [52].

З метою сприяння реформуванню сектору безпеки та оборони України було створено шість цільових фондів, що використовують механізм, який дозволяє окремим країнам-членам та країнам-партнерам надавати фінансову підтримку для конкретних проектів на добровільних засадах.

Цільовий фонд з питань управління, командування, зв'язку та комп'ютері (С4) покликаний допомагати Україні в реорганізації та модернізації її структур задля взаємодії з НАТО для участі у навчаннях та операціях під проводом НАТО та підвищити здатність України забезпечувати

власну оборону та безпеку. Цільовий фонд очолюють Канада, Німеччина та Великобританія, а виконавчим агентом є Агентство зв'язку та інформації НАТО [52]. Звіт щодо рекомендацій по реформуванню був представлений у вересні 2016 року, яким було узгоджено чотири проекти, які перебувають на різних етапах реалізації. Перший проект включає програму безпеки повітряного простору, яка повинна сприяти регіональному співробітництву в галузі безпеки повітряного простору, вдосконалювати внутрішнє співробітництво цивільно-військового повітряного простору України та встановлювати можливості транскордонної координації з країнами-членами Альянсу. Проект був реалізований та діє. Наступний проект передбачає підтримку експлуатації та технічного обслуговування до жовтня 2023 року.

Проект безпечного тактичного зв'язку включає допомогу союзникам у забезпеченні захищеного комунікаційного обладнання для розширення можливостей України щодо безпечного управління та контролю над ситуацією для своїх Збройних сил [52]. Проект був реалізований, забезпечуючи стійку комунікаційну здатність на тактичному рівні. Проект подальшого забезпечення додаткового обладнання знаходиться на стадії розробки.

Проект по обміну знаннями сконцентрований на наданні експертних знань, документації, тренінгів, наставництва та консультацій НАТО з питань проекту НАТО та експертів з питань тематики в Україні. Перший етап цього проекту було завершено, і в даний час реалізується наступний проект [52].

Проект поінформованості про ситуацію покликаний надати посилення на імплементацію стандартів НАТО [52].

Цільовий фонд з логістики та стандартизації спрямований на підтримку поточної реформи системи логістики та стандартизації Збройних сил України, а також інших національних військових формувань, включаючи Національну гвардію та Державну прикордонну службу безпеки. Цілей проекту планується досягнути протягом трьох років та шляхом реалізації трьох ініціатив, спрямованих на спроможність довгострокових подій з

акцентів на вдосконалення національних можливостей кодифікації, вдосконалення можливостей управління ланцюгами поставок та вдосконалення можливостей управління стандартизацією.

Цільовий фонд з кіберзахисту, який очолюється Румунією, мав на меті допомогти Україні розвивати захисні технічні можливості для протидії кіберзагрозам [52]. Допомога включала створення центру управління інцидентами для моніторингу інцидентів кібербезпеки та лабораторій для розслідування інцидентів кібербезпеки. Проект був завершений у 2017 році.

Цільовий фонд з медичної реабілітації має на меті забезпечення швидкого доступу пацієнтів до відповідної допомоги. Перш за все, мова йде про українських військовослужбовців, жінок, персоналу із сектору оборони. Проект, який очолює Болгарія та виконує Агентство підтримки та закупівель НАТО, розпочав свою діяльність у 2015 році [52].

Станом на травень 2018 року діями фонду була підтримана медична реабілітація 270 військовослужбовців, 15 військовослужбовців було забезпечено протезами, 13 військовослужбовців з міністерства оборони скористалися послугами професійної реабілітації, понад 6000 колишніх військовослужбовців скористалися послугами психологічної підтримки, і це дані лише по одній з категорій.

Для підвищення якості послуг, п'ять відділень медичної реабілітації в лікарнях отримали відповідне обладнання. Перша в Україні ерго-терапевтична кімната, перший сучасний басейн для реабілітації та перша майстерня для інвалідних візків у державній установі були впроваджені у 2016 році.

Цільовий фонд з питань військової кар'єри допомагає Україні у розробці та впровадженні стійкого, ефективного та інтегрованого підходу до переселення військовослужбовців [52]. Проект спрямований на підвищення основних організаційних та управлінських концепцій систем соціальної адаптації серед українських чиновників.



Цільовий фонд з утилізації вибухонебезпечних боєприпасів та протидії саморобним вибуховим пристроям вибірково підтримує громадську гуманітарну діяльність з ліквідації вибухонебезпеки. Фонд очолює Словаччина [52].

12 червня 2020 року Україну було визнано партнером із розширеними можливостями. Цей статус є частиною ініціативи партнерства щодо взаємодії, яка спрямована на підтримку та поглиблення співпраці між членами Альянсу та партнерами, які зробили значний внесок у операції та місії під проводом НАТО [46].

Як партнер НАТО, Україна надавала війська для операцій союзників, у тому числі в Афганістані та Косово, а також для Сил реагування НАТО та навчань НАТО. Як Партнер з розширеними можливостями, Україна отримує користь від спеціальних можливостей, які допоможуть підтримувати такі внески. Це включає розширений доступ до програм та вправ з питань сумісності та більше обміну інформацією, включаючи отримані уроки. «Це рішення визнає вагомий внесок України у місії НАТО та демонструє постійну відданість Альянсу своїм партнерам, незважаючи на пандемію COVID-19», - сказала прес-секретар НАТО Оана Лунгеску [46].

Зараз Україна є одним із шести партнерів із розширених можливостей, поряд зі Швецією, Австралією, Фінляндією, Йорданією та Грузією. Кожен з партнерів має індивідуальні відносини з НАТО, які засновані на сферах, що становлять взаємний інтерес. Статус України як партнера з розширених можливостей не передбачає жодних рішень щодо членства в НАТО.

8 липня 2020 року Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг провів переговори з віце-прем'єр-міністром України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольгою Стефанішиною. Вони обговорили пріоритети нового українського уряду та силу партнерства Україна-НАТО. Віце-прем'єр-міністр взяла участь у засіданні Комісії Україна-НАТО під головуванням заступника Генерального секретаря. Вона поінформувала членів Альянсу про зусилля України щодо реформ та ситуацію з безпекою в

Україні та навколо неї. Союзниками було наголошено на важливості проведення внутрішніх реформ, особливо у судовій системі, боротьбі з корупцією та у секторі безпеки та оборони. Заступник Генерального секретаря зазначив, що Річна національна програма України на 2020 рік залишається гарною основою для забезпечення прогресу в реформах.

Річна національна програма під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік окреслила коло питань, досягнення яких покликано наблизити нашу країну до рівня розвитку провідних європейських держав та набути повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору [30]. Цілі, окреслені програмою, у тому числі стосуються і правоохоронної діяльності. Важливим принципом останніх декількох років виступає досягнення того, щоб державне управління ґрунтувалося на принципах справедливості, підзвітності, доброчесності та інклюзивності. Невід’ємною складовою такого принципу залишається реалізація положень нормативно-правових актів, якими регулюється питання у сфері антикорупційної політики. Проведення такої політики визначеною річною програмою на період до 2025 року. У якості результату планується досягнути середньостатистичного рівня сприйняття корупції, відповідно до держав-членів Європейського Союзу та НАТО; забезпечити імплементацію принципів Програми НАТО у діяльність сектору безпеки і оборони України; відповідно до світових практик і міжнародних стандартів забезпечити ефективність механізмів та інструментів виявлення корупційних ризиків; забезпечення ефективного механізму міжвідомчої координації; проведення моніторингу результативності антикорупційної політики.

Річною програмою було визначено план дій стосовно судових, правоохоронних органів і кримінально-виконавчих установ. Проведенням судової реформи планується досягнути утворення в Україні незалежної, ефективної та відповідальної судової влади, якій довірятиме суспільство. Тобто, судова система України та суміжні правові інститути функціонуючи

на засадах верховенства права будуть вільними від будь-якого політичного впливу [30].

Актуальним залишається завдання з підвищення рівня правової культури в суспільстві, а також сприяння на реалізацію соціально незахищеними верствами населення свого права на безоплатну вторинну правову допомогу. Для досягнення окресленої мети планується: впровадити Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему; запровадити принцип медіації для врегулювання конфлікту як позасудову процедуру; встановити критерії для допуску справ у Верховний Суд.

Виправлення і ре соціалізацію засуджених, а також запобігання вчиненню ними повторних злочинів планується забезпечити шляхом створення та функціонування ефективної кримінально-виконавчої системи. Було створено ефективну службу пробації, яка функціонує та є дієвою завдяки: забезпеченню належного функціонування Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту; розроблення механізму застосування електронного моніторингу під час перебування на пробації; забезпечення функції нагляду за особами, які звільняються з установ виконання покарань умовно-достроково.

Умови поводження та тримання осіб, узятих під варту, а також засуджених обов'язково повинні відповідати міжнародним стандартам, що досягається шляхом: забезпечення відношення на засадах поваги до людської гідності та справедливості до осіб в установах виконання покарань; приведення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту, у відповідність із вимогами Європейських пенітенціарних правил; забезпечення реалізації реабілітаційних та корекційних програм для засуджених; підвищення кадрового та матеріально-технічного забезпечення Державної кримінально-виконавчої служби України.

Ефективну ре соціалізацію засуджених планується досягти виконанням таких пріоритетних завдань, як: забезпечення індивідуального підходу до засуджених; інформування засуджених після звільнення про їх

правові та соціальні можливості; забезпечення доступу засуджених до дистанційної освіти [30].

Передбачено перехід від карального підходу до реабілітації, за умови: надання бюджетного утримання, з урахуванням фінансових можливостей держави, пенітенціарній системі; досягнення розуміння та довіри суспільством кримінально-виконавчої системи; здійснення внутрішнього контролю за станом організації діяльності органів та установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України.

Особи отримують вчасну та якісну правову допомогу завдяки діяльності мережи центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Для цього планується: удосконалення стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги та розширення мережі суб'єктів, які здійснюють правопросвітництво [30].

Україна є визнаним контрибутором та сприймається міжнародною спільнотою як надійний партнер у системі міжнародної безпеки. Україна буде продовжувати приймати участь у міжнародних операціях з метою підтримання миру і безпеки під проводом НАТО, а також з урахуванням воєнно-політичної обстановки, яка тимчасово склалася на окупованих Російською Федерацією територіях України.

Україна приділяє особливу увагу міжнародному співробітництву у сфері боротьби з тероризмом, активно здійснює заходи, які спрямовані на підвищення рівня безпеки та запобігання терористичним актам, дотримується положень Глобальної контр терористичної стратегії ООН, приймає участь у реалізації Глобальної ініціативи щодо боротьби з актами ядерного тероризму а також роботі Комітету з питань контр тероризму [30].

Україна дотримується міжнародних зобов'язання не розповсюджувати зброю масового знищення, контролювати експорт-імпорт товарів військового призначення та подвійного використання, а також проводити контроль за діяльністю збройних сил.

Миротворчі сили України відповідають міжнародним стандартам участі у безпекових операціях, а саме: продовжують приймати участь у міжнародних операціях під егідою НАТО та інших міжнародних організацій, та, що стосується рівня професійної кваліфікації національних підрозділів, то він цілком відповідає стандартам НАТО.

Система боротьби з тероризмом дає змогу оперативно нейтралізувати терористичні загрози, що, відповідно до річної програми, досягається виконанням таких пріоритетних завдань, як: налагодження ефективної співпраці та своєчасного міжвідомчого інформування щодо виявлення; функціонування системи вдосконалення умінь та навичок практичного характеру суб'єктів боротьби з тероризмом.

Україна, дотримуючись міжнародних зобов'язань у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення і засобів її доставки, проводить: налагодження ефективного обміну даними з міжнародними партнерами; продовжує обмін досвідом щодо виконання міжнародних договорів з питань контролю за діяльністю збройних сил [30].

Реформування та розвиток сектору безпеки і оборони України є головним пріоритетом України у контексті зміцнення обороноздатності держави та забезпечення безпеки її громадян, а також досягнення необхідних критеріїв для набуття членства в НАТО.

Значна увага у річній програмі приділена підвищенню рівня професійної компетентності та розвитку фахівців державних органів України, яких було залучено до впровадження державної політики євроатлантичної інтеграції, а також соціальному захисту військовослужбовців й працівників складових сектору безпеки і оборони.

Систему управління силами оборони України планується привести у відповідність із євроатлантичними стандартами. Результатом повинно стати створення системи управління силами оборони на основі нового розподілу функцій, обов'язків, завдань, повноважень та відповідальності. Зазначеного планується досягти наступним чином: забезпечити прозорість при прийнятті

рішень та прийняти необхідні документи концептуального, доктринального та інформативного характеру для поліпшення процесу прийняття рішень.

Задля забезпечення взаємодії по вертикалі у Збройних Силах України у рамках річної програми передбачається делегування повноважень на нижчі рівні та підвищення персональної відповідальності посадових осіб. Бойові статuti і настанови Збройних Сил України планується внести до використання Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України та Державною спеціальною службою транспорту.

Річною програмою заплановано розбудову спільної структури командування, сумісну із системами військового керівництва держав – членів НАТО [30]. Для досягнення цієї мети планується розподілити повноваження наступним чином: «планування оборони держави – на Міністерство оборони України, стратегічного планування застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони – на Генеральний штаб Збройних Сил України; формування та підготовки військ (сил) – на командування видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України; застосування військ (сил) – на Командування об'єднаних сил Збройних Сил України (кінцевий термін виконання – 2020 рік)».

Нормативна база доповниться планом оборони України, передбачається уточнення та виконання відомчих планів підготовки а також передання сил оборони під оперативне підпорядкування керівництва, відповідно до вимог документів попереднього планування.

Підготовки підрозділів та особового складу здійснюється за єдиними стандартами та процедурами всебічної підготовки до виконання завдань за призначенням. Підготовка керівного складу сил оборони до управління здійснюється відповідно до стандартів НАТО.

На міжвідомчому рівні впроваджується проект офісу розбудови системи стратегічного та оперативного зв'язку, управління, спостереження та розвідки, яка відповідає стандартам, доктринам і рекомендаціям НАТО. Цього планується досягти упровадженням «захищеного цифрового

голосового зв'язку, обміну текстовими повідомленнями, обміну графічними документами, а також геопросторової інформації, взаємної ідентифікації» [30].

Оперативні спроможності сил оборони покликані забезпечити гарантовану відсіч збройній агресії, дадуть змогу ефективного реагування у воєнній сфері на загрози національній безпеці, гарантувати всебічну оборону держави та підтримання миру і міжнародної безпеки.

Річна програма наголошує на необхідності визначення комплексу військ, які спроможні діяти у складі багатонаціональних військових формувань під керівництвом НАТО, для чого повинно бути здійснено як самооцінювання, так і оцінювання першого та другого рівнів підрозділів складових сил оборони.

Задля набуття повноправного членства в НАТО Україною планується провести ряд заходів для гармонізації національного законодавства до законодавства держав-членів НАТО, таких як: утворення спільної групи з правових питань між Україною і НАТО; проведення аналізу виконання міжнародних договорів; створення та приведення до дії системи моніторингу та оцінки процесу гармонізації законодавства.

Отже, відношення між Україною і НАТО розпочалися з 1992 року. Консультації і співпраця між НАТО і Україною охоплюють широкий спектр областей, включаючи операції по підтримці миру, реформу сектора оборони і безпеки, військову співпрацю, оборонні технології, оперативну сумісність і промисловість, цивільну готовність, науку і довкілля, а також громадську дипломатію.

Україна вносить активний внесок у євроатлантичну безпеку, розміщуючи війська, які працюють з миротворцями із НАТО і інших країн-партнерів. Незважаючи на конфлікт між Росією і Україною, наша країна продовжує брати участь в операціях і місіях під керівництвом НАТО.

12 червня 2020 року Україну було визнано партнером із розширеними можливостями, поряд зі Швецією Австралією, Фінляндією, Йорданією та

Грузією. Кожен з партнерів має індивідуальні відносини з НАТО, які засновані на сферах, що становлять взаємний інтерес. Статус України як партнера з розширених можливостей не передбачає жодних рішень щодо членства в НАТО. Річна національна програма України на 2020 рік залишається гарною основою для забезпечення прогресу в реформах. Особливу увагу в програмі було приділено реформам у судовій системі, боротьбі з корупцією та у секторі безпеки та оборони.



## ВИСНОВКИ

Беручи за основу теоретичні напрацювання та норми чинного законодавства у кваліфікаційній роботі було розглянуто особливості становлення, розвитку та сучасний стан міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності, визначено проблемні питання та окреслено позицію України в міжнародному співтоваристві.

Проведене дослідження дало можливість виявити низку висновків і пропозицій, а саме:

1. На сучасному етапі розвитку міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності являє собою різновид міжнародного співробітництва, яке виникає та розвивається між рівноправними суб'єктами міжнародного права на основі формування та цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, обов'язково ґрунтується на нормах права і здійснюється за дотриманням певних принципів. Україна, для гарантування безпеки та забезпечення національних інтересів активно долучається до вже чинних багатосторонніх міжнародних договорів та укладає нові угоди. Міжнародному співробітництву притаманна внутрішня диференціація за видами, в основу якої покладені різноманітні фактори, які впливають зі змісту міжнародно-правових актів, залежать від кількості його учасників, території, об'єкта співробітництва тощо. Вагому роль для розвитку міжнародного співробітництва відіграють спеціально утворені міжнародні інституції до яких можна віднести міжнародні організації, конференції, комісії, комітети та інші об'єднання суб'єктів міжнародного права, що створюються з метою вирішення проблем у сфері правоохоронної діяльності або долучаються до їх вирішення у разі необхідності.

На сьогоднішній день поняття «міжнародна правова діяльність» не закріплена у чинному законодавстві, що, на нашу думку, є певною проблемою, яка потребує вирішення. Підсумовуючи викладену та проаналізовану джерельну базу пропонується наступне визначення поняття, а

саме: «міжнародна правова діяльність – це спільна діяльність правоохоронних органів світових держав у боротьбі з транснаціональною злочинністю на основі національного законодавства та чинних міжнародних угод».

2. Формування міжнародного стандарту правоохоронної діяльності та поліцейської етики проходила в декілька етапів. Вперше етичні норми для поліції були встановлені у Декларації про поліцію, яка була прийнята в 1979 році Парламентською асамблеєю Ради Європи. Саме вона стала першоджерелом у пошуках стандартів правоохоронної діяльності та діяльності поліції. Навіть не дивлячись на те, що Декларація не стала правовим інструментом Ради Європи, її положення знайшли свій подальший розвиток у рамках багатьох інших конвенцій та рекомендаціях, зокрема Рекомендації Rec. (2001) 10 Комітету міністрів державам – учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики», яким користується і наша держава.

3. Україна є активним учасником у відносинах міжнародного співробітництва з питань правоохоронної діяльності. З цією метою уповноважені представники різних органів державної влади, діяльність яких пов'язана зі здійсненням функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, забезпечують представництво інтересів України з питань правоохоронної діяльності як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях, зокрема й з питань міжнародної правової допомоги у договірній та інституційній формах міжнародного співробітництва.

Участь України у міжнародному співробітництві забезпечується різними органами державної влади, які можна поділити на дві групи, а саме: державні органи загальної та спеціальної компетенції: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України (зокрема, дипломатичні представництва за кордоном) належать до державних органів загальної компетенції. У свою чергу, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України,

Генеральна прокуратура України, Міністерство юстиції України, Національне антикорупційне бюро України належать до державних органів спеціальної компетенції.

Вагому роль для розвитку міжнародного співробітництва відіграють спеціально утворені міжнародні інституції, а саме: міжнародні організації, міжнародні конференції, міжнародні комісії та комітети. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин здійснення міжнародного співробітництва відбувається в рамках багатьох універсальних та регіональних міжнародних організацій та/або їх окремих внутрішніх органів, підрозділів або робочих груп. До найбільш відомих з них відносяться: Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Європейський поліцейський офіс (ЄВРОПОЛ), Європейська організація з питань юстиції, НАТО та інші.

4. Інтерпол є міжнародною організацією, основним завданням якої є об'єднання зусиль національних правоохоронних органів країн-учасниць у сфері боротьби з загальнокримінальною злочинністю. Україна стала учасником Інтерполу на 61-й сесії Генеральної асамблеї у м. Дакарі 4 листопада 1992 року.

Пройшовши декілька етапів розвитку та спираючись на допомогу керівництва Інтерполу та європейських країн, на сьогодні Робочий апарат Укрбюро Інтерполу являє собою добре організований й сучасно оснащений підрозділ, який спроможний надавати правоохоронним органам України ефективну допомогу у проведенні оперативно-розшукових та інших заходів за кордоном у боротьбі з загальнокримінальною злочинністю.

Україна, на рівні з іншими державами-членами Інтерполу, приймає активну участь в операціях керованих Інтерполом, що дозволяє розширити межі міжнародного співробітництва та отримати безцінний опит й поділитися своїми напрацюваннями у боротьбі з транснаціональною злочинністю.

5. Європейський поліцейський офіс (Європол) це правоохоронна інституція Європейського Союзу, у сферу повноважень якої входить

боротьба з транснаціональною злочинністю, тероризмом, торгівлею людьми, нелегальною міграцією, кіберзлочинами, незаконною торгівлею автотранспортом, виготовленням та відмиванням фальшивих грошей та інших платіжних засобів.

Україна активно співпрацює з Європолем під час проведення сумісних проєктів, семінарів, зустрічей, операцій, а правову основу цих взаємовідносин складає «Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво», метою якої є встановлення відносин співробітництва з метою підтримки в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, зокрема шляхом обміну інформацією між Україною та Європолем.

6. Євроюст – це підрозділ судового співробітництва Європейського Союзу, який був створений у 2002 році для стимулювання і посилення співпраці між компетентними органами держав-членів та вдосконалення координації їхніх розслідувань та переслідування щодо серйозних організованих транскордонних злочинів. Угода між Україною та Євроюстом набрала чинності у 2017 році та окреслила своєю метою посилення співробітництва у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю і тероризмом.

7. Відношення між Україною і НАТО розпочалися з 1992 року. Консультації і співпраця між НАТО і Україною охоплюють широкий спектр областей, включаючи операції по підтримці миру, реформу сектора оборони і безпеки, військову співпрацю, оборонні технології, оперативну сумісність і промисловість, цивільну готовність, науку і довкілля, а також громадську дипломатію.

Україна вносить активний внесок у євроатлантичну безпеку, розміщуючи війська, які працюють з миротворцями із НАТО і інших країн-партнерів. Незважаючи на конфлікт між Росією і Україною, наша країна продовжує брати участь в операціях і місіях під керівництвом НАТО.

12 червня 2020 року Україну було визнано партнером із розширеними можливостями, поряд зі Швецією Австралією, Фінляндією, Йорданією та Грузією. Кожен з партнерів має індивідуальні відносини з НАТО, які засновані на сферах, що становлять взаємний інтерес. Статус України як партнера з розширених можливостей не передбачає жодних рішень щодо членства в НАТО. Річна національна програма України на 2020 рік залишається гарною основою для забезпечення прогресу в реформах. Особливу увагу в програмі було приділено реформам у судовій системі, боротьбі з корупцією та у секторі безпеки та оборони.

Загалом, міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності – це один із видів спільної діяльності держав, спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань правоохоронної діяльності на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права. Міжнародне співробітництво виступає єдиною розумною альтернативою міжнародній конфронтації в галузі міжнародного права та має бути рівноправним, без втручання у внутрішні справи, без загрози силою або її застосування. Певна річ, конкретні форми співробітництва, його напрямки й обсяги залежать від самих держав, їх потреб та матеріальних ресурсів, внутрішнього законодавства і прийнятих міжнародних зобов'язань. Користь від міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності має бути не лише взаємною, а й для блага всього світового співтовариства.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віденська конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21 березня 1986 року / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_a04#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04#Text) (дата звернення 05.09.2020)
2. Віденська конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_118#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text) (дата звернення 03.10.2020)
3. Віденська конвенції про правонаступництво держав стосовно договорів від 23 серпня 1978 року / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_185#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text) (дата звернення 15.09.2020)
4. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. Вип. №3 (35). Ст. 10-15.
5. Гвоздецький В. Д. Торгівля людьми: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти. Актуальні питання запобігання і протидії торгівлі людьми: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків: Права людини. 2010. Ст. 146-149.
6. Грицаєнко Л. Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. №1. Ст. 91-95.
7. Грохольський В. Л. Міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми. Співробітництво держави та громадськості з питань протидії торгівлі людьми: Збірник наукових праць. Київ-Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ. 2004. Ст. 33-38.
8. Грянка Г. В. Питання міжнародного співробітництва при розслідуванні злочинів міжнародного характеру. *Вісник Асоціації кримінального права України*. Вип. № 1 (10). 2018. Ст. 163-173.

9. Про європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2001 року [Електронний ресурс]. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5AIYESI-> (дата звернення 11.09.2020)
10. Ємець О. М. Правові аспекти міжнародного співробітництва правоохоронних органів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. Ст. 142-148.
11. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 40. Ст. 1452.
12. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 50.
13. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 року № 964- IV (Втратив чинність) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 39.
14. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 №1543-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 46.
15. Конституція України. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-i> (дата звернення 17.09.2020)
16. Культенко О. В. Історичні та соціально-правові витоки заснування Інтерполу. *Держава і право*. Вип. № 47. 2010. Ст. 521-527.
17. Матвійчук В. К. Протидія злочинності та адаптація кримінального законодавства і права України до законодавства і права Європейського Союзу : монографія. Київ : ВНЗ «Національна академія управління», 2014. 551 с.
18. Буроменський М. В., Кудас І. Б., Маєвська А. А. та ін. Міжнародне право : навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 2005. Ст. 84

19. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ від 09.11.2016 № 1179 / *Офіційний вісник України*. 2017. № 2. Ст. 522.

20. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів: Наказ від 25 лютого 1997 року (Втратив чинність) / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97#Text> (дата звернення 17.09.2020)

21. Орлик О. Д., Волкович О. Ю. Реформування правової сфери країни у відносинах Україна – НАТО в 2019-2020 роках. *Роль інтеграційних процесів у формуванні національних правових систем*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Том II. Херсон : Херсонський державний ун-т, 2020. 343 с.

22. Орлик О. Д. Міжнародне співробітництво Національної Гвардії України: теоретико-правовий аналіз. *Магістерські студії. Альманах*. Вип. 20. Херсон. ХДУ, 2020.

23. Перепьолкін С. М., Паршутін Є. Г. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності : навч. посіб.. Дніпро : Дніпроп. держ. Ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.

24. Про річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО: Указ Президента України від 02.10.2018 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/298/2018#Text> (дата звернення 17.10.2020)

25. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя: Постанова від 19.12.2014 № 13 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14#Text> (дата звернення 14.10.2020)

26. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова від 25 березня 1993 року № 220 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс].



URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-п#Text> (дата звернення 18.10.2020)

27. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 року № 422 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-п#Text> (дата звернення 04.10.2020)

28. Про затвердження Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України на українську мову: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2006 року № 353 / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2006-п#Text> (дата звернення 04.10.2020)

29. Резолюція № 690 Парламентської асамблеї Ради Європи : Декларація про поліцію від 8 травня 1979 року. [Електронний ресурс]. URL: [Електронний ресурс]. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_803#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text) (дата звернення 23.10.2020)

30. Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО за 2020 рік. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-zatverdiv-richnu-nacionalnu-programu-pid-egidoyu-k-61333> (дата звернення 28.10.2020)

31. Про виконання міжнародних договорів, укладених від імені Уряду України, на тимчасово окупованій території України: Розпорядження КМУ від 14 травня 2015 року № 442-р. / *Офіційний вісник України*, 2015. № 40. Ст. 173.

32. Про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку: Меморандум від 04. 06. 2015 року № 507-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 33. Ст. 1664

33. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 05.10.2010 № 2576-VI (дію припинено) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 6. Ст. 190.

34. Чистолінов О. М. Поняття оперативно-розшукового заходу в контексті міжнародного співробітництва уповноважених підрозділів. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Дідоренка Е. О. Луганськ. Спеціальний випуск № 1. 2008. Ст.195-204.

35. Чорноус Ю. М. Особливості міжнародного співробітництва при розслідуванні злочинів міжнародного характеру. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Вип. № 2. 2013. Ст. 454-461.

36. International operation targets trafficking of stolen motor vehicles. Interpol. News and Events. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2020/International-operation-targets-trafficking-of-stolen-motor-vehicles> (дата звернення: 30.10.2020)

37. Illicit online pharmaceuticals: 500 tonnes seized in global operation. Interpol. News and Events. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2018/Illicit-online-pharmaceuticals-500-tonnes-seized-in-global-operation> (дата звернення: 30.10.2020)

38. 166 arrested in crackdown against organized crime in Southeast Europe. Interpol. News and Events. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2020/166-arrested-in-crackdown-against-organized-crime-in-Southeast-Europe> (дата звернення: 30.10.2020)

39. A record number of 1 346 tonnes of illegal pesticides taken off the market in 2020 global operation Silver axe. Europol. Newsroom. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/record-number-of-1-346-tonnes-of-illegal-pesticides-taken-market-in-2020-global-operation-silver-axe> (дата звернення: 01.11.2020)

40. 48 arrests and 6 organised crime groups dismantled in medicine-trafficking operation. Europol. Newsroom. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/48-arrests-and-6-organised-crime-groups-dismantled-in-medicine-trafficking-operation> (дата звернения: 01.11.2020)

41. Illegal tobacco factory producing 2 000 cigarettes a minute dismantled. Europol. Newsroom. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/illegal-tobacco-factory-producing-2-000-cigarettes-minute-dismantled> (дата звернения: 01.11.2020)

42. Europol and European commission lead new project to target organized crime in EU eastern neighborhood. Europol. Newsroom. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-and-european-commission-lead-new-project-to-target-organised-crime-in-eu-eastern-neighbourhood> (дата звернения: 01.11.2020)

43. Anti-money laundering experts call for more international cooperation. Europol. Newsroom. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/anti-money-laundering-experts-call-for-more-international-cooperation> (дата звернения: 01.11.2020)

44. Cybercrime: xDedic illegal online marketplace dismantled. Eurojust. Press releases and news. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.eurojust.europa.eu/cybercrime-xdedic-illegal-online-marketplace-dismantled> (дата звернения: 03.11.2020)

45. Eurojust helps stop international trafficking of heroin substitute. Eurojust. Press releases and news. [Электронный ресурс]. URL : <https://www.eurojust.europa.eu/eurojust-helps-stop-international-trafficking-heroin-substitute> (дата звернения: 03.11.2020)

46. NATO recognizes Ukraine as Enhanced Opportunities Partner. NATO. Newsroom. [Электронный ресурс]. URL : [https://www.nato.int/cps/en/natohq/news\\_176327.htm?selectedLocale=en](https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_176327.htm?selectedLocale=en) (дата звернения: 04.11.2020)

47. An independent and sovereign Ukraine is key to Euro-Atlantic security. NATO Review. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.nato.int/docu/review/articles/2020/07/08/an-independent-and-sovereign-ukraine-is-key-to-euro-atlantic-security/index.html> (дата звернення: 04.11.2020)

48. Secretary General welcomes Ukrainian Deputy Prime Minister to NATO Headquarters. NATO. Newsroom. [Електронний ресурс]. URL : [https://www.nato.int/cps/en/natohq/news\\_177102.htm?selectedLocale=en](https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_177102.htm?selectedLocale=en) (дата звернення: 04.11.2020)

49. NATO forces take part in exercise Sea Breeze in the Black Sea. NATO. Newsroom. [Електронний ресурс]. URL : [https://www.nato.int/cps/en/natohq/news\\_177384.htm?selectedLocale=en](https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_177384.htm?selectedLocale=en) (дата звернення: 04.11.2020)

50. NATO boosts scientific cooperation with Ukraine. NATO. Newsroom. [Електронний ресурс]. URL : [https://www.nato.int/cps/en/natohq/news\\_177476.htm?selectedLocale=en](https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_177476.htm?selectedLocale=en) (дата звернення: 04.11.2020)

51. Disposal of unserviceable ammunition resumes in Ukraine under NATO trust fund project. NATO. Newsroom. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.nspa.nato.int/news/2020/NTFP-disposal-unserviceable-ammunitions-ukraine> (дата звернення: 04.11.2020)

52. Relations with Ukraine. NATO. Topics. [Електронний ресурс]. URL : [https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics\\_37750.htm](https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37750.htm) (дата звернення: 04.11.2020)

53. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року (втратив чинність) [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text> (дата звернення: 24.10.2020)

54. Кримінально-процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 08.11.2020)

55. Митний кодекс України. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 08.11.2020)
56. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2230-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 27.
57. Про національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 47. Ст. 3040
58. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 25
59. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 27
60. Статут Організації Інтерпол від 13 липня 1956 року. [Електронний ресурс]. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_142#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text) (дата звернення 02.11.2020)
61. Про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції: Угода від 2 жовтня 2017 року № 1839-VIII [Електронний ресурс]. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_024-16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text) (дата звернення 13.11.2020)
62. Статут Організації Північноатлантичного Договору (НАТО) від 4 квітня 1949 року. [Електронний ресурс]. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_010#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text) (дата звернення 01.11.2020)
63. Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору від 09.07.1997. *Офіційний вісник України*. №28. Ст. 136.
64. Декларацією про доповнення Хартії про особливе партнерство від 21.08.2009 року. [Електронний ресурс]. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950\\_021#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021#Text) (дата звернення 29.10.2020)

65. Про статус Представництва НАТО в Україні: Угода від 4 лютого 2016 року № 989-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. № 11. Ст. 8.

66. Положення «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» від 13 вересня 2002 року №1371. *Офіційний вісник України*. №38. Ст. 36.